

Inhoud

Voorwoord	04
1. Inleiding	
1.1 <i>Aanleiding en motivatie</i>	05
1.2 <i>Omschrijving van het onderwerp</i>	06
1.3 <i>Probleemstelling</i>	06
1.4 <i>Doelstelling</i>	06
1.5 <i>Onderzoeksvragen</i>	06
1.6 <i>Indeling van het verslag</i>	07
2. Egyptische christenen in Nederland en hun achtergrond	
2.1 <i>Inleiding</i>	08
2.2 <i>Een schets van Egyptische christenen in Nederland</i>	08
2.3 <i>Redenen waarom Egyptische christenen emigreren</i>	09
2.4 <i>Cultuur en geloofsachtergrond van Egyptische christenen</i>	10
3. Egyptische kerken in Nederland	
3.1 <i>Inleiding</i>	12
3.2 <i>Egyptische kerken in Nederland</i>	12
3.2.1 <i>Koptisch Orthodoxe Kerk</i>	13
3.2.1.1 <i>De Koptisch Orthodoxe Kerk van de Heilige Maagd Maria Amsterdam</i>	13
3.2.1.2 <i>De andere Koptisch-Orthodoxe Kerken in Nederland</i>	13
3.2.2 <i>De Evangelische Egyptische gemeente in Amsterdam en omgeving</i>	14
3.2.2.1 <i>Evangelische Arabische Gemeente, Amsterdam-Oost</i>	14
3.2.2.2 <i>Christenen Gods kerk, Amstelveen</i>	15

4.	Het ontstaan, de ontwikkeling, visie en het beleid van de E.A.G.	
4.1	<i>Inleiding</i>	16
4.2	<i>De doelstelling van de E.A.G.</i>	16
4.3	<i>De grondslag van de E.A.G.</i>	16
4.4	<i>Het beleid van de E.A.G.</i>	17
4.5	<i>De visie van de E.A.G.</i>	17
4.6	<i>Het toekomstplan van de E.A.G.</i>	17
4.7	<i>Het functioneren van de E.A.G.</i>	18
4.8	<i>De bestuursvorm</i>	20
5.	Het procesverslag en de verantwoording van de onderzoeksopzet	
5.1	<i>Inleiding</i>	21
5.2	<i>Het overleg met de E.A.G. over het project.</i>	21
5.3	<i>Het onderzoek</i>	21
5.4	<i>Hoe is het onderzoek uitgevoerd?</i>	22
	5.4.1 <i>De resultaten</i>	24
	5.4.2 <i>Conclusie</i>	24
5.5	<i>Het contact met de kerkenraad en de voortgang van het onderzoek.</i>	24
5.6	<i>Evaluatie van de bespreking met de kerkenraad</i>	25
6.	Het resultaat van de enquêtes	
6.1	<i>Inleiding</i>	27
6.2	<i>Het resultaat van de rubriek ‘Persoonsgegevens van E.A.G.-leden’</i>	27
6.3	<i>Het resultaat van de rubriek ‘Leven in Nederland’</i>	29
6.4	<i>Het resultaat van de rubriek ‘Kerkelijke betrokkenheid’</i>	30
6.5	<i>Het resultaat van de rubriek ‘Waardering van de E.A.G.’</i>	31
6.6	<i>Het resultaat van de afgenomen enquêtes onder voormalige leden</i>	35
6.7	<i>Het resultaat van de afgenomen enquêtes onder de onkerkelijke groep</i>	42

7.	Conclusies	
7.1	<i>Inleiding</i>	46
7.2	<i>Conclusie betreffende de enquête onder E.A.G.- leden</i>	46
7.3	<i>Conclusie betreffende de enquête onder voormalige E.A.G.- leden</i>	48
7.4	<i>Conclusie betreffende de enquête onder de onkerkelijke groep</i>	49
7.5	<i>Vergelijking tussen de conclusies van de drie ondervraagde groepen</i>	50
7.6	<i>Samenvattend antwoord op de onderzoeksvragen</i>	52

8.	Aanbevelingen	
8.1	<i>Inleiding</i>	55
8.2	<i>Mogelijkheden om Egyptische christenen te stimuleren om naar de E.A.G te komen</i>	55
8.3	<i>Egyptische christenen betrekken bij de opbouw van de gemeente</i>	57
8.4	<i>Aanbeveling voor pastorale en diaconale zorg</i>	58
8.5	<i>Afstemming zorg E.A.G op behoeften</i>	59
8.6	<i>Ontwikkeling beleidsplan</i>	61

Bijlagen

Bijlage 1:	Enquêtevragen voor de leden en de voormalige leden van de E.A.G.	063
Bijlage 2:	Overzicht van de voorkeuze – antwoord van E.A.G.- leden	068
Bijlage 3:	Grafieken van de antwoorden van de E.A.G.- leden	070
Bijlage 4:	Overzicht van de antwoorden door voormalige E.A.G.-leden	078
Bijlage 5:	Grafieken van de antwoorden van de voormalige E.A.G.-lede	080
Bijlage 6:	Enquêtevragen voor de leden buiten de kerk (de onkerkelijke groep)	089
Bijlage 7:	Overzicht van de antwoorden door de onkerkelijk groep	092
Bijlage 8:	Grafieken van respondenten bij de onkerkelijke groep	094
Bijlage 9:	Het berekenen van de steekproefgrootte	101
Bijlage10:	Lijst van afkortingen	101

Bibliografie

Voorwoord

Graag wil ik de volgende personen bedanken voor hun ondersteuning in de vorm van het meedenken, coachen en het geven van praktische ondersteuning. Allereerst drs. **Bert Roor**, projectcoach bij ETH-CHE en daarnaast mevr. drs. **N. Marianne van Staalduinen**, Gemeenteadviseur bij de E.A.G., mijn vrouw, **Amany Ibrahim, de kerkenraad van E.A.G.** en **Ellis Bosman** voor de eindcorrectie van dit verslag van het project.

Daarnaast wil ik **de gemeenteleden** die hun tijd en energie hebben gestoken in het beantwoorden en meewerken aan de enquête hartelijk bedanken.

Maged Welson,

Weesp, juni 2008

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en motivatie

Vanuit mijn vrijwilligerswerk als voorzitter van de Evangelische Arabische Gemeente (E.A.G.) blijkt uit gesprekken met gemeenteleden van verschillende geloofsrichtingen dat pastorale opvang in de gemeente nodig is voor christenen uit Egypte die in Nederland komen wonen. Bij gesprekken tijdens huisbezoeken merk ik dat mensen met geloofs- en levensvragen meer aandacht van de gemeente nodig hebben. Het nieuwe leven in Amsterdam heeft voor deze doelgroep andere moeilijkheden dan voor christenen uit Nederland zelf. Dit in verband met de cultuur en de multiculturele samenleving in Amsterdam. Ook gelden in Nederland andere leefregels dan in Egypte. De E.A.G. kan door pastorale zorg en belangstelling voor deze mensen een belangrijke rol vervullen.

Pastoraat zie ik persoonlijk als een Bijbelse opdracht. Door de kennis die ik opgedaan heb tijdens mijn studie Godsdienst en Pastoraal Werk, is er in mijn denken een proces ontstaan over pastorale opvang van christenen uit Egypte en het opzetten van pastoraat in de gemeente. Ik ben erg benieuwd om achter de oorzaken te komen, die de christenen uit Egypte belemmerden om naar de kerk te gaan en zich aan te sluiten bij een christelijke gemeenschap. Ik zie in mijn eindopdracht een uitdaging om een aanzet te geven voor pastorale zorg voor Egyptische christenen, in het bijzonder in mijn eigen gemeente en verder ook daarbuiten.

Mijn motivatie voor de keuze van dit onderwerp

Ik ben erg betrokken bij buitenlanders, vooral bij Egyptenaren, die zich verloren voelen in Nederland en te maken krijgen met allerlei veranderingen door het nieuwe leven in Europa. Na mijn studie wil ik mijn visie gestalte geven door deze mensen te motiveren en aan te moedigen een relatie met God op te bouwen door middel van het bezoeken van Arabische diensten in de E.A.G. Met dit onderwerp wil ik aantonen dat er in Nederland veel mensen uit Egypte zijn die hun geloof willen belijden, of op zoek zijn naar God en de hulp van Jezus Christus nodig hebben. De kerk speelt hierin een belangrijke rol.

1.2 Omschrijving van het onderwerp

Het onderwerp van dit project is: **‘Opvang van Egyptische Christenen in de Evangelische Arabische Gemeente in Amsterdam’** Uit Egypte zijn christenen in Nederland komen wonen; ze komen vanuit een andere cultuur en traditie in een hele andere samenleving terecht. Deze mensen hebben behoefte aan een veilige plek. In hun land was de gemeente die veilige plaats waar ze vertrouwen in hadden. Egyptische Christenen die pas in Nederland zijn, vragen zich af waar ze een Arabische gemeente in Nederland kunnen vinden. Deze mensen hebben hulp nodig om deze veilige plaats, de kerk, te vinden. In de Nederlandse kerken missen ze hun eigen taal, cultuur, traditie, liederen en Bijbel in de dienst. Ze hebben opvang en geestelijke zorg nodig

1.3 Probleemstelling

Wat kan de E.A.G doen om contact te leggen met Egyptische christenen in Amsterdam en hoe kan de kerk haar pastorale en diaconale zorg beter op hun behoeften afstemmen?

1.4 Doelstelling

Wat wil ik met dit project bereiken?

Egyptische Christenen in contact brengen met de gemeente en pastorale en diaconale zorg verlenen bij verschillende problemen die zij tegen komen.

1.5 Onderzoeksvragen

- Waarom komen de meeste Egyptische Christenen uit Amsterdam niet naar de E.A.G.?
- Wat kan de E.A.G. doen om contact met hen te leggen?
- Aan welke pastorale en diaconale zorg hebben Egyptische christenen in Amsterdam behoefte, zowel leden van de E.A.G. als voormalige leden en niet-leden?
- Wat kan de E.A.G. doen om haar zorg hier beter op af te stemmen?

1.6 Indeling van het verslag

Deze subtitel verwijst de lezer naar de opbouw van het project.

Hoofdstuk 1 bevat de inleiding, de omschrijving van het onderwerp, de probleemstelling, de doelstelling en onderzoeksvragen van het project.

Hoofdstuk 2: geeft een schets van Egyptische christenen in Nederland, waarom ze naar Nederland emigreren en beschrijft hun cultuur en geloofsachtergrond.

Hoofdstuk 3: handelt over de Egyptische kerken in Nederland.

Hoofdstuk 4: geeft een overzicht van het ontstaan, de ontwikkeling, visie en het beleid van E.A.G. Voorts komen het toekomstplan en het functioneren van de E.A.G. aan bod.

Hoofdstuk 5: in dit hoofdstuk leg ik mijn verantwoording af over het proces van het project binnen de E.A.G. en hoe ik dit onderzoek heb uitgevoerd.

Hoofdstuk 6: hierin staan de bevindingen uit de enquêtes die ik binnen de E.A.G. onder voormalige E.A.G.-leden en onkerkelijken gehouden heb. In dit hoofdstuk kan de lezer alle reacties van de respondenten zien.

Hoofdstuk 7: bevat de conclusies van de enquêtes onder E.A.G leden, voormalige leden en onkerkelijken. Dit wordt vervolgd door de vergelijking van de conclusies van de drie groepen. Uiteindelijk volgt een samenvattend antwoord op de onderzoeksvragen.

Hoofdstuk 8: hierin worden de mogelijkheden om Egyptische christenen te stimuleren om naar de E.A.G. te komen, genoemd en hoe zij bij de opbouw van de gemeente betrokken kunnen worden. Dit wordt gevolgd door een aanbeveling voor pastorale en diaconale zorg. Ten slotte wordt bekeken hoe deze zorg op de behoeften van Egyptische christenen kan worden afgestemd.

Naast de reguliere hoofdstukken zijn de volgende bijlagen opgenomen: enquêtevragen voor de leden van E.A.G, voormalige E.A.G.-leden en de onkerkelijke groep, een overzicht van de enquêteresultaten, grafieken van de enquêtes, berekening van de steekproefgrootte, een lijst van afkortingen en de bibliografie.

2. Egyptische christenen in Nederland en hun achtergrond

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wil ik het leven van Egyptische christenen beschrijven en dan vooral het verschil tussen hun traditie en de Nederlandse traditie, cultuur en geloofsachtergrond. Het is van belang om te weten waarom Egyptische christenen naar Nederland komen.

Op de website: www.Skinkerken.nl, of via “migranten in Mokum” wordt niets vermeld over Evangelische Egyptische kerken. Het is opmerkelijk dat de E.A.G. niet bekend is bij de andere migrantengemeenten.

2.2 Een schets van Egyptische christenen in Nederland

Egypte is geen Westers land of een democratie zoals Nederland of West- Europa. Het is een overwegend Islamitisch land, terwijl de Nederlandse maatschappij gebaseerd is op de Christelijke traditie. Dat brengt een aantal verschillen tussen Egypte en Nederland met zich mee. Zo zijn er voor een Nederlander, die in Egypte komt, verschillen in gedrag, waarmee hij moet leren omgaan. Maar hoe zijn de Egyptenaren in het echt? Het antwoord is simpel: divers, net zoals iedereen in de wereld. Er zijn Egyptenaren die je proberen op te lichten en geld af te troggelen, maar er zijn ook Egyptenaren, die je alles cadeau geven wat je wenst, alleen omdat je het wil hebben. Als je er iets voor terug probeert te geven of het weigert, dan zijn ze beledigd dat je hun gulheid en vriendschap niet als oprecht ervaart. Er zijn Egyptenaren die denken dat elk Westers meisje aangeraakt en versierd wil worden. Maar anderen zien het aanraken van een vrouw als zeer onbeleefd of een nederlaag. Egyptenaren, je hebt ze eerlijk en oneerlijk, behulpzaam en streng. Ze zijn dus zeer verschillend. Egyptische christenen zijn over het algemeen vriendelijke en warme mensen. Ze zijn vrij informeel in de omgang met mensen en zullen u vaak de hand willen schudden of even een praatje maken. In hun verblijf in Nederland willen veel Egyptenaren geld verdienen. Ze ontvangen bezoek gastvrij en bieden een kop thee aan. Het accepteren van een kop thee verplicht u tot niets. Het weigeren hiervan wordt in sommige gevallen als onbeleefd ervaren. Maar doordat Egyptenaren met Nederlanders omgaan en de Westerse cultuur leren kennen, weten ze dat het niet onbeleefd bedoeld is. ‘Hoewel men

in Egypte vrij informeel met elkaar omgaat, is intimiteit op straat zeker niet gewenst. Egyptische christenen zullen hun geliefde nooit in het openbaar een kus geven, dit wordt als onbeleefd beschouwd. Ook wanneer toeristen dit doen wordt het niet altijd gewaardeerd'.¹

2.3 Redenen waarom Egyptische christenen emigreren

De kerk in Egypte heeft bijna 2000 jaar discriminatie en tijden van zware vervolging doorstaan en haar geestelijke kracht bewaard. De Egyptische kerk heeft als erenaam 'de kerk der martelaren' gekregen. Het laatste decennium is moeilijk geweest voor christenen in Egypte. In de laatste 15 jaar werd het leven in Egypte voor de meeste christenen moeilijker, het geweld vanuit de Islam nam toe. In de jaren zeventig nam het aantal gewelddadige conflicten tussen moslimextremistische en christelijke geloofsgemeenschappen toe. 'In 1981 vond hevig geweld plaats in Caïro. Massale arrestaties van politieke leiders werden gerechtvaardigd onder het mom van 'liberalisering' van Egypte'.² Hoewel geweld in het recente verleden wat minder aan de orde is, is er ook onder het presidentschap van Hosni Mubarak, geen jaar voorbij gegaan zonder conflicten of spanningen tussen moslims en christenen. Vooral in de Minya, Asyut en Sohag vormden christenen, hun bezittingen en kerken, doelwitten voor militante moslims. Zo ontstaan er situaties waarbij doden en gewonden kunnen vallen en bijvoorbeeld winkels van christenen kunnen worden geplunderd. Er zijn ook individuele politieagenten, die vanwege hun fundamentalistische gedachtegoed christenen met weinig respect behandelen en lastig vallen. Het is ook voorgekomen dat lokale politiefunctionarissen op individuele basis betrokken waren bij geweld tegen christenen. Paus Shenouda verklaarde in het openbaar dat slordigheid van de politie en de plaatselijke leiders een toename van het aantal slachtoffers en escalatie van geweld tot gevolg heeft gehad. Tot christen bekeerde moslims grepen de mogelijkheid aan om uit hun directe omgeving weg te vluchten en zich in een ander deel van Egypte te vestigen om een nieuw bestaan op te bouwen. Zij zien zich gedwongen daarbij elk contact met vrienden en familie te verbreken. In sommige gevallen wordt men opgevangen door een vertegenwoordiger van een

¹ Harm Botje, Egypte Koninklijk Instituut voor de Tropen- (Amsterdam/Novib- s'Gravenhage 1999) p 39

² Buitenlandse zaken. (2000), Egypte – christenen,
http://www.minbuza.nl/nl/actueel/ambtsberichten,2003/05/egypte_christenen_x_31_07_01

kerkelijke afdeling. Het komt voor dat groepjes bekeerlingen zich scharen rondom een geestelijke, en zich met diens steun isoleren van hun vroegere sociale omgeving. Binnen de Koptisch-Orthodoxe kerk zijn enkele personen belast met de opvang van oprechte bekeerlingen. In de laatste tien jaar is het aantal christenen en tot het christendom bekeerde moslims die uit Egypte gevlucht zijn, toegenomen. In Nederland zijn er ongeveer 60 asielaanvragen vanwege bekering tot het christendom gedaan. Uitwijzing van afgewezen asielzoekers vindt in principe plaats. In de praktijk is dat echter alleen mogelijk indien betrokkenen, die meestal niet (meer) over reisdocumenten, paspoort of laissez-passe beschikken, een reisdocument van een Egyptische diplomatieke/consulaire vertegenwoordiging kunnen krijgen. De overige christenen zijn uit Egypte gevlucht naar verschillende Europese landen en de Verenigde Staten. 'In Amsterdam verblijven 3000³ Egyptische christenen' exclusief illegalen. Van hen is geen verblijfplaats bekend.

De economie is de tweede reden van vertrek naar het buitenland; het leven in Egypte is in verhouding met de hoogte van het inkomen te duur. De meeste Egyptische christenen zijn naar Nederland gekomen vanwege geld. Ze komen om een beter leven te krijgen, door hier geld te verdienen en te ontsnappen aan het spanningsveld van fanatieke moslims. Voor christenen die extremistisch geweld vrezen, bestaat een mogelijkheid om in Egypte uit te wijken.

2.4 Cultuur en geloofsachtergrond van Egyptische christenen

Volgens de Koptische christenen is de evangelist Marcus als eerste naar Egypte gestuurd om het Evangelie te verkondigen. Hij heeft het Marcus evangelie geschreven en hij heeft als eerste kerken gesticht in Alexandrië. Een groot aantal mannen en vrouwen werden in die tijd tot het christendom bekeerd en dienden God met grote toewijding. Het is niet onmogelijk dat inderdaad de evangelist Marcus 'wellicht identiek met Marcus, de reisgezel van Paulus en later van Petrus⁴, de Alexandrijnse kerk gesticht heeft, hoewel dit door de

³ Buitenlandse zaken. (2000), Egypte – christenen,
http://www.minbuza.nl/nl/actueel/ambtsberichten,2003/05/egypte_christenen

⁴ F.A.J. Hogendijk De eerste christenen in Egypte
https://openaccess.leidenuniv.nl/dspace/bitstream/1887/7722/1/5_031_029.pdf

christelijke auteurs van vóór Eusebius niet wordt vermeld. Zelfs auteurs als Clemens en Origenes, die in Alexandrië geleefd hebben, maken er geen melding van. Ook in het Nieuwe Testament lezen we hoe mensen uit Egypte al vroeg met het christendom in aanraking kwamen. In Handelingen 2:10 staat dat Joden uit Egypte bij het Pinkstergebeuren waren, en in Handelingen 18:24-25 kunnen we lezen dat de in Alexandrië geboren Jood Apollos (een latere medewerker van Paulus) in het christelijke geloof was onderwezen. Een leuke bijzonderheid van deze laatste passage is, dat in sommige oude Bijbelhandschriften is toegevoegd dat Apollos in zijn vaderstad was onderwezen, wat zou betekenen dat het christendom al omstreeks het jaar 50 Alexandrië bereikt zou hebben.

In ieder geval zal het jonge christendom al spoedig na het ontstaan ervan, deze stad hebben bereikt. Alexandrië was het toenmalige culturele centrum van de antieke wereld. In Egypte waren het vooral de oorspronkelijke Egyptische bewoners van het land die in groten getale tot het christendom overgingen. Zij werden later *Kopten* genoemd. Men neemt aan dat tegen het einde van de eerste eeuw de christelijke kerk in Alexandrië een goed georganiseerde gemeenschap is geweest.

De Islam is de staatsgodsdienst. Terwijl het christendom de oorspronkelijke godsdienst was, is het een minderheid geworden. Eeuwenoude discriminerende wetten en de opkomst van de radicale islam hebben ervoor gezorgd dat de autoriteiten de andere kant opkijken bij geweld en terreur van fundamentalistische Islamieten tegen Christenen. Ook bij de politie is er een cultuur van geweld tegen christenen. 'De Moslims maken 86.5% van de bevolking uit en de Christenen 12.9%, dus er zijn 69.239.980 miljoen Moslims en 11.887.366 miljoen Christenen. In Egypte heeft 0,50%, dus 342.348 mensen van de 80 miljoen Egyptenaren, geen godsdienst. In Nederland zijn 7 van de 16 miljoen mensen niet godsdienstig'.⁵

⁵ Ahemd Egyptian (2001) Egypt
<http://www.zending.org/Landen/egypte/egypte.htm>

3. Egyptische kerken in Nederland

3.1 Inleiding

Om een idee van de Egyptische kerken in Nederland te krijgen volgt hier een korte samenvatting van de kerken in Egypte. Voor mijn project over Egyptische christenen vind ik het nodig om een overzicht van de oorspronkelijke kerk in Egypte te geven.

In Egypte kan een aantal christelijke kerken worden onderscheiden. De grootste christelijke gemeenschap in Egypte komt voort uit de Koptisch-Orthodoxe kerk. Er zijn miljoenen aanhangers, verspreid over Egypte. De Koptisch-Orthodoxe kerk wordt bestuurd door Shenouda III, die zetelt in Caïro met de bekende naam 'patriarch van Alexandrië'.

De Koptisch-Katholieke kerk in Egypte is één patriarchaat (van Alexandrië) en een aantal diocesen, met ongeveer 150.000 tot 200.000 aanhangers. Geestelijk leider is Zijne Zaligheid Stephanos II (Andreas Ghattas), patriarch van Alexandrië. Protestantse kerken van Egypte bevatten zestien of zeventien kerken en staan onder leiding van dr. Safwat Al-Baiady. Er zijn ongeveer honderdvijftig- tot tweehonderdduizend aanhangers. 'Onder de protestantse denominaties die in Egypte actief zijn, behoren de Koptisch-Evangelische Kerk (Synode van de Nijl) en Presbyterianen'.⁶

3.2 Egyptische kerken in Nederland

De Koptische-Orthodoxe gemeenschap bestaat in Amsterdam voor het grootste gedeelte uit Egyptenaren; ze hebben ongeveer 1000 leden. Daarna komt de E.A.G, met ongeveer 50 leden. Er is nog een christelijke Arabische gemeente in Amsterdam, met weinig Egyptenaren; ze hebben ongeveer 15 leden. Er zijn maar 5.000 Koptische Christenen en een paar honderd Evangelische Christenen. De Koptische gemeenschap in Nederland bestond in 2005 uit ongeveer 4500 leden. De meeste zijn afkomstig uit Egypte. 'Er zijn zeven Koptische parochies in Nederland, die vallen onder het patriarchaat van Alexandrië.

⁶ Buitenlandse zaken. (2000), Egypte – christenen, http://www.minbuza.nl/nl/actueel/ambtsberichten,2003/05/egypte_christenen_x_31_07_01

Sinds eind jaren 90 werken deze parochies samen met andere christelijke gemeenschappen. In 2005 traden ze toe tot de Raad van Kerken in Nederland'.⁷

3.2.1 Koptisch Orthodoxe Kerk

3.2.1.1 De Koptisch Orthodoxe Kerk van de Heilige Maagd Maria Amsterdam

Dit is de grootste Koptische gemeente in Nederland. Op 8 oktober 1985 heeft de Koptische kerk een eigen gebouw gekocht op het Mosplein 40 in Amsterdam-Noord. Voor deze datum kwamen de leden thuis bijeen. Op 20 oktober 1985 werd de eerste dienst van de Koptische kerk in Amsterdam gehouden. Op 21 februari 1992 werd tijdens het eerste bezoek van de Koptische paus uit Egypte, Sonda III, een aparte eredienst gehouden voor de opening en heiliging van de eerste Koptische kerk in Nederland. Er zijn nu twee priesters in deze kerk; er hebben drie priesters voor hen in de Koptische kerk in Amsterdam gediend, maar ze zijn teruggekeerd naar hun kerk in hun thuisland, omdat zij zich niet thuis voelden in de Nederlandse cultuur. Er zijn vijf diensten per week, op zondag wordt de heilige mis en de eredienst gehouden.

3.2.1.2 De andere Koptisch-Orthodoxe kerken in Nederland

St. Marcus de Evangelist - Den Haag

In Den Haag is de tweede Koptische kerk in Nederland gevestigd; deze kerk is minder groot dan de Koptische kerk in Amsterdam.

De heilige St. Joris en St. Demiana – Utrecht

In het midden van Nederland wonen 85 Koptische gezinnen die behoefte hadden aan een eigen gemeente in Utrecht. De kerk heeft ongeveer 100 leden.

⁷ Buitenlandse zaken. (2000), Egypte – christenen, http://www.minbuza.nl/nl/actueel/ambtsberichten.2003/05/egypte_christenen_x_31_07_01

Aartsengel Michaël en St. Antonius – Eindhoven

Deze gemeente is minder groot dan de vorige Koptische kerken. In Eindhoven wonen ongeveer 25 gezinnen die een eigen gemeente wilden hebben.

De Heilige Paulus van Thebe – Leeuwarden

Een kleine gemeente van 25 Koptische gezinnen. Deze gemeente heeft geen eigen priester.

St. Athanasius de Apostolische – Assen

Er wonen 35 gezinnen in Noord - Oost Nederland; de meeste leden komen uit Groningen en Drenthe. De kerk heeft nog geen eigen priester, daarom houden ze twee keer per maand een dienst.

De Heilige Johannes de Doper – Enschede

In Enschede komen 25 Koptische gezinnen samen. In Enschede wordt een keer per twee maanden een dienst gehouden door de priester van de Koptische kerk uit Amsterdam. Ze hebben nog geen eigen gebouw en geen eigen priester.

We kunnen zien dat de Koptische kerken in Nederland zijn gestart met de grootste gemeente als de moeder van alle Koptische kerken. Van daaruit zijn de overige Koptische kerken in Nederland gestart. Alleen de grote Koptische Kerken hebben eigen priesters. Er is geen verschil in hun geloofsgrondslag, alleen de namen van de Koptische kerken zijn verschillend.

3.2.2 De Evangelische Egyptische gemeenten in Amsterdam en omgeving

3.2.2.1 Evangelische Arabische gemeente – Amsterdam - Oost

Zie hoofdstuk 4. Het ontstaan, de ontwikkeling, visie en het beleid van de E.A.G.

3.2.2.2 Christenen Gods kerk – Amstelveen

Vier jaar geleden is deze gemeente in Amsterdam-Noord gestart, door Egyptische christenen en verschillende Arabische christenen uit het Midden-Oosten. Na twee jaar verhuisde de gemeente naar Amstelveen. De gemeente heeft ongeveer 25 leden. Ze hebben geen eigen gebouw en geen voorganger. De E.A.G. heeft goed contact met hen. De Egyptische christenen zijn in de minderheid in deze gemeente. De meerderheid bestaat uit leden uit het Midden-Oosten, namelijk Syrië en Irak.

4. Het ontstaan, de ontwikkeling, visie en het beleid van E.A.G.

4.1 Inleiding

Het idee om de E.A.G. op te richten is ontstaan vanuit een groep van vier evangelische Egyptische christenen, die samen een gebedsgroep vormden.

Ze kregen met elkaar visie om een locatie te vinden waar christenen uit Egypte samen kunnen komen om te bidden en onderling contact op te bouwen.

Op 15 maart 2000 werd de eerste dienst gehouden. Tijdens de eerste drie maanden hebben zij zoveel mogelijk Egyptenaren geïnformeerd over de gemeente. De E.A.G. bestaat nu acht jaar en heeft 50 leden, inclusief kinderen. De E.A.G. zoekt een eigen gebouw voor haar activiteiten, zodat er meer mogelijkheden zijn voor het houden van een dienst door de week, zodat de gemeente zich meer kan ontplooien.

4.2 De doelstelling van de E.A.G.

De E.A.G. stelt zich ten doel een geestelijk-religieus onderdak te bieden voor Evangelisch-Christelijke Arabieren in Nederland. Zij tracht dit doel onder meer te bereiken door een centrum te stichten voor ontmoeting en het doen van evangelisatie en het opbouwen van de gemeente.

4.3 De grondslag van de E.A.G.

De grondslag van de E.A.G. luidt als volgt:

We geloven in God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest (drie-eenheid). We geloven dat Jezus Christus de zoon van God is, Hij is volledig God en volledig mens. Hij is uit Maria geboren en Hij heeft op aarde gewoond, is gekruisigd, gestorven en begraven en op de derde dag opgestaan uit de dood. Hij is opgevaren naar de hemel en Hij zal terugkomen om de doden en levenden te oordelen. We geloven dat Christus de gemeente opneemt en de gelovigen bij Hem in eeuwigheid blijven. We geloven dat Christus hoofd van de kerk is en wij leden zijn van Zijn lichaam. De eredienst in de kerk is de plaats waar God aanwezig is bij de gelovigen, waar onderwijs, gebed, gemeenschap, sacramenten (zoals het avondmaal en de doop), plaatsvinden. De Heilige Geest

is een belangrijke stichter van de gemeente omdat de Heilige Geest door Jezus Christus gezonden is.

4.4 Het beleid van de E.A.G.

Het beleid is gebaseerd op de eenheid van de gemeente, die van centraal belang is voor het christelijk denken. We zijn afkomstig uit verschillende achtergronden en omstandigheden, maar we willen als een gezin samen gemeente zijn. De E.A.G. is bereid om diaconale zorg te verlenen, door elkaar te helpen en zwakke leden, vreemdelingen en nieuwkomers in Nederland bij te staan. De kerk als gemeenschap is een juist begrip van het wezen van de kerk. Gemeenschap betekent het delen van een gemeenschappelijk leven.

In deze uitdrukking zitten verticale en horizontale aspecten; het eerste gaat over de relatie tussen de leden en God, en het tweede gaat over de relatie tussen leden onderling. De gemeente is een gemeenschap vanwege haar gemeenschappelijke roeping van Godswege, en die wordt in verschillende culturen en situaties tot uiting gebracht.

4.5 De visie van de E.A.G.

De visie van de E.A.G. is het bereiken van mensen die God niet ontmoeten en verloren gaan. In Amsterdam zijn veel Egyptenaren die door het nieuwe leven in Nederland beïnvloed worden door het krijgen van geld, een eigen zaak, rijk worden. Dit is op zich niet slecht, maar het worden hun doelen in hun nieuwe leven in Nederland. De E.A.G. wil deze mensen opvangen, vooral omdat ze in Egypte een relatie hadden met hun gemeente. Waarom zouden ze deze relatie in Nederland niet voortzetten? Het komt door de communicatie tussen twee culturen. Om die reden heeft de gemeente deze visie op de eerste plaats gezet. De E.A.G. zoekt deze doelgroep op om ze op de verlossing van God te wijzen. Dit geldt uiteraard voor iedereen die bij de E.A.G. binnen komt, niet alleen voor de Arabieren.

4.6 Het toekomstplan van de E.A.G.

De gemeente wil in de toekomst groeien in twee richtingen. Verticaal, in de relatie met God, door geestelijke opbouw via diensten, gebed, vasten, bijbelstudie, conferenties en sacramenten. En horizontaal, de relatie tussen de

leden zelf en het groeien van de onderlinge gemeenschap, via onder meer de open dagen, uitstapjes en conferenties. Het toekomstplan van de E.A.G. is verbonden met de gemeentestructuur. De meeste leden komen uit gezinnen. De gemeente probeert deze gezinnen geestelijk op te bouwen en hen een goede christelijke basis te geven. Daarom geeft de gemeente onderwijs uit het Woord van God, want een sterke gemeente heeft belangstelling voor de Schrift. De gemeente onderwijst geestelijke dogma's, vooral het thema verlossing. Waarom? Een aantal leden weet niet precies wat Gods plan inhoudt over verlossing. Sommigen komen uit de Koptische kerk, waar weinig belangstelling bestaat voor dit thema. Verder besteedt de E.A.G. aandacht aan de kinderen die in de gemeente zijn. De kerk wil hen geestelijk opvoeden, want deze kinderen zijn de toekomst van de gemeente. De kerk wil dat de kinderen het geloof uit de gemeente ontvangen; het is een bescherming voor hun leven. Het leven in Nederland is erg vrij en daarom heeft de gemeente extra zorg voor hen. Want als de kinderen ouder worden en ze geen christelijke leiding uit de gemeente ontvangen, dan is het te laat en wordt het moeilijk om hen een geestelijke basis te geven. Geestelijke groei van de leden en de kinderen is een speerpunt van de E.A.G.

4.7 Het functioneren van de E.A.G.

Wekelijks vindt een aantal activiteiten plaats in de E.A.G.:

De eredienst: elke zondag komen de leden bij elkaar om God te aanbidden en Zijn Woord te horen. De dienst begint om 13.30 uur en eindigt om 15.30 uur.

Het eerste deel van de dienst bestaat uit toewijding aan God door te zingen, Bijbel te lezen en te bidden.

Tijdens de toewijding zijn de kinderen in de dienst. Wordt er een kinderlied gezongen, dan gaan alle kinderen naar voren om met de hele gemeente te zingen. Daarna gaan zij naar een apart gebouw voor de zondagschool. In de dienst begint dan de prediking.

De E.A.G. maakt elke twee maanden voor de leden een folder waarin de diensten, de leiders en sprekers vermeld staan, zodat iedereen van tevoren weet wie de dienst leidt en wie spreekt.

Tijdens de afsluiting van de dienst worden de mededelingen gedaan, gezamenlijk het Onze Vader gebeden en het slotlied gezongen. Na de dienst

gaan we naar de koffieruimte om samen met elkaar koffie en thee te drinken. Zo wordt de onderlinge band versterkt en wordt kennis gemaakt met nieuwe gasten.

De bidstond wordt vrijdag om 18.00 uur gehouden. Er wordt een tekst uit de Bijbel gelezen en overdacht. Vervolgens worden gebeds- en dankpunten besproken, zoals de noden van de gemeenteleden, de kinderen, zieke leden, specifieke gebedspunten en de diensten van de E.A.G. De bidstond is erg belangrijk; het is een voorbereiding op de eredienst. Elke week samen bidden geeft de leden kracht en de onderlinge geestelijke gemeenschap groeit.

De vrouwenkring wordt op de eerste zaterdag van de maand gehouden; vrouwen komen samen om te bidden en Gods Woord te lezen.

Soms wordt er iemand van buiten de gemeente uitgenodigd om een speciaal onderwerp te bespreken wat de vrouwen betreft, zoals de relatie tussen man en vrouw en haar gezin of hoe een gelovige vrouw in Nederland omgaat met anderen binnen en buiten de gemeente. De vrouwen zijn erg blij met deze kring en ze ervaren geestelijke groei. Onze vrouwen hebben een belangrijke rol in de E.A.G.; ze helpen met de zondagschool, zingen op het podium bij de eredienst en verzorgen activiteiten voor de gemeenschap, zoals een gemeenschappelijke maaltijd.

De zondagschool begint om 14.00 uur en eindigt als de eredienst is afgelopen. Op de zondagschool krijgen de kinderen bijbelles met een bijpassend knutselwerkje.

Elk jaar is er een programma van 52 weken voor de zondagschool. Ze leren nieuwe liederen en elke zondag mag een kind in de eredienst bidden of een gedeelte uit de Bijbel lezen.

Activiteiten: de gemeente organiseert eens per twee jaar een 5-daagse conferentie. Er worden gasten van buiten de gemeente uitgenodigd. Een spreker uit Egypte of een ander land verzorgt de Bijbelstudie en prediking. Ook organiseert de gemeente een uitstapje voor de kinderen naar een pretpark, zodat de kinderen plezier kunnen hebben en elkaar beter leren kennen en zich meer met de gemeente verbonden gaan voelen.

4.8 De bestuursvorm

De E.A.G. heeft het Presbyteriaanse model als bestuursvorm; de gemeente wordt bestuurd door oudsten, die representatief zijn voor de kerk. Alle grote zaken van de gemeente worden in de kerkenraadsvergadering besproken. De kerkenraad maakt het jaarplan voor de gemeente; hierin worden zaken als geestelijke en pastorale zorg, diaconale zorg en financiën van de gemeente weergegeven. De kerkenraad verdeelt de verschillende taken onder de gemeenteleden. In belangrijke zaken, zoals het kiezen van een voorganger, stemmen de gemeenteleden. Onder de kerkenraad functioneren 5 kleine commissies. Elke commissie bestaat uit twee leden die verantwoordelijk zijn voor hun taak.

De programmacommissie regelt de gastsprekers en de leider van de dienst op zondag.

De financiële commissie is verantwoordelijke voor het budget van de gemeente.

De kinderwerkcommissie draagt zorg voor de zondagschool, kinderactiviteiten, en alles wat met kinderen binnen de gemeente te maken heeft.

De vrouwencommissie regelt de vrouwenkring en zorgt voor huisbezoek en hulp voor de vrouwen die pas in Nederland zijn.

De muziekcommissie regelt de zangdienst op zondag en bij speciale gelegenheden, zoals het kerstfeest, het paasfeest en het gemeentejaarfeest. Verder leren ze de kinderen nieuwe liederen aan.

5. Het procesverslag en de verantwoording van de onderzoeksopzet

5.1 Inleiding

Het gekozen onderwerp, Opvang van Christenen uit Egypte in de Evangelische Arabische Gemeente in Amsterdam, is erg van belang voor de ontwikkeling van de E.A.G. Dit project onderzoekt het leven van Egyptische Christenen in Amsterdam en hun kerkelijke betrokkenheid. Hierdoor krijgt de E.A.G. inzicht in de positieve kanten van de gemeente en de punten waarin de gemeente te kort schiet of waarin de gemeente zich verder in kan ontwikkelen.

5.2 Het overleg met de E.A.G. over het project

In oktober 2007 heb ik het onderwerp van mijn afstudeerproject aan de kerkenraad voorgesteld en uitgelegd. Ik heb hen de vragenlijsten van mijn onderzoek laten zien en verteld dat het belangrijk is om inzicht te krijgen in de behoefte van Egyptenaren in Amsterdam aan een kerk en wat de E.A.G. hierin kan betekenen. Het is belangrijk om te weten hoe de E.A.G.-leden de gemeente ervaren, maar het is ook belangrijk om te weten hoe voormalige E.A.G.-leden en onkerkelijke Egyptenaren denken. Uit de resultaten van het onderzoek kan de E.A.G. conclusies trekken voor het verdere beleid van de kerk.

Na overleg met de kerkenraad hebben zij het project goedgekeurd. Op 29 december 2007 is de kerkenraad van de E.A.G. officieel akkoord gegaan en heeft zij getekend als opdrachtgever van het afstudeerproject en ben ik van start gegaan met het project. De kerkenraad heeft de gemeenteleden ingelicht over het project en hen gevraagd mee te werken als zij voor het onderzoek benaderd werden.

5.3 Het onderzoek

In het onderzoek heb ik gebruik gemaakt van tevoren opgestelde enquêtevragen en semi-gestructureerde interviews om:

- a.** de reactie van gemeenteleden over het functioneren van de pastorale en diaconale zorg in de gemeente te meten;
- b.** te ontdekken waardoor voormalige gemeenteleden van de E.A.G. zijn afgehaakt;

- c. onkerkelijken te vragen hoe het leven zonder gemeenschap binnen een kerk wordt ervaren, wat de oorzaken zijn waarom ze nooit naar de kerk gaan en aan welke diaconale en pastorale zorg zij behoefte hebben.

De enquêtes bestonden uit:

1. Enquête voor de E.A.G.-leden

A. Schriftelijke enquêtevragen, 28 open en gesloten vragen met 30 leden van de E.A.G om hun reactie over de E.A.G. te peilen. De vragen zijn bedoeld om inzicht in de doelgroep van de E.A.G. te krijgen. De enquête bestond uit vier rubrieken. Zie bijlage 1.

- 1.Persoonlijke gegevens
- 2.Het leven in Nederland
- 3.Kerkelijke betrokkenheid
- 4. Waardering van E.A.G.

B. Enquête onder 10 voormalige E.A.G. leden met dezelfde rubrieken. Zie bijlage 1.

C. Enquête onder 10 onkerkelijken. Deze enquête omvat 18 open en gesloten vragen, onderverdeeld in drie rubrieken. Zie bijlage 6.

- 1.Persoonlijke gegevens
- 2.Het leven in Nederland
- 3.Kerkelijke betrokkenheid

5.4 Hoe is het onderzoek uitgevoerd?

Omdat niet alle E.A.G.-leden Nederlands spreken, heb ik de enquêtes tweetalig gemaakt, zowel in het Nederlands als in het Arabisch. Daardoor zouden de leden het kunnen lezen en begrijpen. De enquêtes zijn op verschillende manieren afgenomen:

1. Er zijn kopieën onder gemeenteleden verspreid.
2. Indien mogelijk hebben gemeenteleden de enquête per mail ontvangen en verwerkt.
3. Met de groep, die moeite heeft met het begrijpen van de vragen en geen ervaring hebben met het invullen van een enquête, heb ik samen de enquête doorgenomen.

Voormalige E.A.G.-leden hebben meestal hun enquêtes goed ingevuld en via de post teruggestuurd, omdat zij meestal buiten Amsterdam wonen.

Het was moeilijk om de onkerkelijke groep te bereiken; ik heb geprobeerd via derden met hen in contact te komen. Ik heb hen persoonlijk opgezocht en de enquête met hen doorgenomen.

De gehanteerde regels voor een steekproef:

Bij het berekenen van de steekproef heb ik de steekproefcalculator van Journalinks⁸ gebruikt (zie bijlage 9). Bij de enquête onder E.A.G.-leden is de omvang van de totale groep 30. Om zeker te zijn van de representativiteit is een betrouwbaarheidsniveau van 95% genomen. Om het onderzoek zo nauwkeurig mogelijk te laten zijn, is uitgegaan van een foutmarge van 5%. Om tot een evenwichtig resultaat te komen is voor de spreiding de meest conservatieve keuze van 50% gehanteerd.

Uitgaande van het bovenstaande wordt een statistisch verantwoorde steekproefgrootte bepaald op 28. Er is gekozen voor een populatie van 30 omdat de E.A.G. 30 volwassen leden heeft.

Voor de enquête onder voormalige leden is de omvang van de totale groep 11. Om zeker te zijn van de representativiteit is een betrouwbaarheidsniveau van 95% genomen. Om het onderzoek zo nauwkeurig mogelijk te laten zijn, is uitgegaan van een foutmarge van 5%. Om tot een evenwichtig resultaat te komen is er uitgegaan van een spreiding van 50%.

Uitgaande van het bovenstaande wordt een statistisch verantwoorde steekproefgrootte bepaald op 11. Er zijn 10 voormalige leden ondervraagd, omdat ik niet meer voormalige leden kon bereiken.

Voor de enquête onder de onkerkelijke groep is de populatie 1925. Dit getal wordt als volgt berekend: er zijn 3000 Egyptenaren christenen in Amsterdam - 1000 zijn lid van de Koptische kerk, 50 lid van de E.A.G, 25 lid bij Gods kerk; Wanneer we van de 3000 Egyptenaren de christenen aftrekken (3000-1000-50-25 = 1925) blijven er 1925 onkerkelijken over. Om zeker te zijn van de representativiteit is een betrouwbaarheidsniveau van 90% genomen. Om het onderzoek zo nauwkeurig mogelijk te laten zijn, is uitgegaan van een

⁸ Bereken de steekproefgrootte <http://www.journalinks.be/steekproef/>

foutmarge van 10%. Om tot een evenwichtig resultaat te komen is voor de spreiding de meest conservatieve keuze van 50% gehanteerd.

Uitgaande van het bovenstaande wordt een statistisch verantwoorde steekproefgrootte bepaald op 66.

Ik heb voor 10 onkerkelijke Egyptenaren ondervraagd omdat het niet mogelijk om 66 respondenten te vinden, omdat de adressen van de groep onkerkelijken niet bekend zijn. Het is me gelukt 10 respondenten te bereiken. Ik vind hun reactie relevant voor het onderzoek, omdat hun antwoorden belangrijke informatie oplevert over de sfeer van de Egyptische kerken in Amsterdam. De waarde van dit onderzoek is indicatief en niet representatief.

5.4.1. De resultaten

Ik heb alle enquêtes van de drie groepen verzameld en de resultaten van elke groep apart via Excel verwerkt. Dit gaf een helder overzicht van de antwoorden van elke groep respondenten. Deze resultaten zijn verwerkt in grafieken. Zie bijlagen 2,4,7.

5.4.2. Conclusie

Vervolgens heb ik vanuit de resultaten van het onderzoek een antwoord gegeven op de onderzoeksvraag, en een sterke- en zwakte analyse gemaakt over het bereiken van de doelgroep (zie hoofdstuk 7).

Ik heb voor elke groep een eigen conclusie geschreven en de conclusies van de drie groepen met elkaar vergeleken en een samenvattend antwoord op de onderzoeksvragen geschreven.

5.5 Het contact met de kerkenraad en de voortgang van het onderzoek

De kerkenraad heeft een vertegenwoordiger van buiten de gemeente aangesteld om mij bij het onderzoek namens de kerk te begeleiden. Zij is bekend met christelijke migrantengemeenschappen, zoals de E.A.G. Zij heeft binnen de E.A.G. twee keer een vrouwenbijeenkomst en twee keer een samenkomst meegemaakt en mij begeleid in de voortgang van het onderzoek. Half mei 2008 vindt een bespreking plaats met de kerkenraad over de resultaten van het onderzoek.

Voor deze bespreking krijgen zij het concept van de conclusies van het afstudeerproject toegestuurd.

Het gesprek met de kerkenraad zal in het Arabisch gevoerd worden. Hierbij zal een vertaler en mijn begeleider vanuit de gemeente aanwezig zijn.

Na de bespreking met de kerkenraad, worden hun reacties verder verwerkt in dit hoofdstuk.

5.6 Evaluatie van de bespreking met de kerkenraad

Op 24 mei 2008 heeft de kerkenraad van de E.A.G. een vergadering gehouden om de conclusies en aanbevelingen van het project te bespreken en te bekijken wat de kerkenraad van de resultaten van het project vindt.

De vergadering begon met een korte inleiding over hoe het project verlopen is en de wijze waarop de enquêtes zijn verwerkt. Samen met mijn begeleider, Marianne van Staalduinen, heb ik de conclusies samengevat en uitgelegd. Vervolgens heb ik de aanbevelingen aan de E.A.G. behandeld. Hierop heeft de kerkenraad gereageerd.

Zij reageerden op de verbetering van het kinderwerk. Een suggestie was een Nederlandse vrijwilliger zoeken die samen met een Egyptische kinderwerker de les kan voorbereiden en samen de les op zondag kan verzorgen. Als het niet mogelijk is om dit iedere zondag te doen, kan het ook één keer per maand. Het is belangrijk dat de vrijwilliger ervaring heeft met kinderwerk en goed om kan gaan met kinderen. Deze oplossing kan een goede invloed uitoefenen op het probleem van communicatie tussen twee culturen in de gemeente. Zoals ik in een voorgaand hoofdstuk heb uitgelegd is de taal belangrijk voor de kinderen om de les goed te begrijpen en nodig om hun aandacht bij de les te houden. Het is mogelijk om kinderwerkers te vinden onder de Nederlandse vrouwen die met Egyptische leden van de E.A.G. zijn getrouwd.

De kerkenraad vindt dat verhuizing naar een ander gebouw wel goed is, maar dat niet een gebouw maar een (parttime) medewerker een prioriteit is. Iemand die zich in kan zetten voor pastorale zorg tegen een kleine vergoeding. Dit krijgt voorrang omdat we beter een gebouw kunnen huren van een andere organisatie, zodat de financiën van de kerk kunnen groeien.

Het idee om een busje voor de gemeente te kopen om de zieke leden te vervoeren naar de dienst vonden ze niet echt nodig. Het hebben van een busje brengt extra kosten met zich mee en door het gebruik van het busje door gemeenteleden kunnen er extra kosten ontstaan door ongelukken en dergelijke. De doelgroep kan met een taxibusje naar de kerk komen.

Het vormen van celgroepen, het opzetten en trainen van een pastoraal team, het starten van Nederlandse les en het maken van een database en website vond de kerkenraad een heel goed idee. De kerkenraadsleden zijn tevreden met de resultaten van het project en vonden dat de enquêtes veel informatie over de probleemstelling hebben opgeleverd. Door dit project zijn veel aspecten aan de orde gekomen, die in het beleidsplan van de E.A.G. verwerkt kunnen worden.

6. Het resultaat van de enquêtes

6.1 Inleiding

Om een goed advies uit te kunnen brengen over het opzetten van opvang van christenen uit Egypte in de E.A.G. in Amsterdam, was het voor mij van belang dat ik kennis op zou doen van het functioneren van het pastoraat in deze gemeente. Met behulp van een inventariserend onderzoek heb ik gekeken naar de pastorale en diaconale zorg in de gemeente; hoe functioneerde het pastoraat en diaconaat in het verleden, wat is de oorzaak dat de gemeente niet voldoende pastorale en diaconale zorg geeft, en welke visie op en welke ervaringen hebben E.A.G.-leden met pastoraat en diaconaat? Hoe kijken de leden van de E.A.G. naar de diaconale zorg in de gemeente, stimuleert diaconale zorg de leden om naar de E.A.G. te komen en zich aan de gemeente te verbinden? Wat zijn de oorzaken die voormalige leden belemmeren om naar de E.A.G. te komen?

Bij dit onderzoek heb ik gebruik gemaakt van:

- Een kwalitatief onderzoek met gestructureerde open vragen. Mijn databronnen hierbij waren: de leden van E.A.G, voormalige leden van de E.A.G. en onkerkelijken.
- Een kwantitatief onderzoek met een schriftelijke enquête. De enquête bestond uit gestructureerde open en gesloten vragen. Bij dit onderzoek waren de databronnen de E.A.G.-leden en de voormalige leden van E.A.G.

6.2 Het resultaat van de rubriek ‘Persoonsgegevens van E.A.G.-leden’

Respons

In totaal is aan 30 leden een enquête gestuurd met het verzoek deel te nemen aan de enquête. Uiteindelijk is bij 30 leden een enquête afgenomen. Van de enquêtes was er één niet bruikbaar. Zie bijlage 3.1.

Tabel 1 Gegevens van de onderzochte groep

Categorie	Percentage
Geslacht	
Man	60%
Vrouw	40%
Leeftijd	
35-40 jaar	36%
30-35 jaar	22%
<45 jaar	22%
25-30 jaar	12%
20-25 jaar	8%
Gehuwd	88%
Geboorteland	
Egypte	90%
Serie	10%
Nederland	0%
Nationaliteit	
Nederlandse	84%
Egyptische	16%
Gedurende in NL	
>20 jaar	45%
>10 jaar	38%
>5 jaar	12%
> 2 jaar	5%
Opleiding	
HBO	60%
MBO	40%
Activiteiten	
Werken	78%
Huisvrouw	42%
Studie &werk	10%

Uit tabel 1 blijkt het volgende:

De E.A.G. bestaat met name uit gezinnen, mannen, vrouwen en kinderen; er zijn weinig ongehuwde leden. De E.A.G. bestaat acht jaar en de leden zijn meestal jonge mensen; er zijn geen leden boven de 48 jaar. De oorzaak hiervan is dat meestal jonge mensen uit Egypte naar Europa emigreren.

Het is opmerkelijk dat bijna alle E.A.G.-leden Egyptenaren zijn; er zijn een paar bezoekers uit andere landen. Verder zijn er een paar leden uit het Midden-Oosten. De E.A.G. wordt soms de Egyptische kerk genoemd.

De meeste leden zijn meer dan tien jaar in Nederland. Ze hebben niet genoeg ervaringen met het leven in Nederland. Meestal werken ze in de horeca; mannen hebben meer kans om te werken dan vrouwen in verband met de zorg voor de kinderen. Alle leden hebben een opleiding in Egypte afgerond maar

een klein deel volgt een opleiding in Nederland. De leden van de E.A.G. komen uit vergelijkbare achtergronden en er zijn veel overeenkomsten qua leeftijd, cultuur, opleiding, burgerlijke staat en dagbesteding, zoals werk. Dit is een samenbindende factor in de gemeente.

6.3 Het resultaat van de rubriek ‘Leven in Nederland’

Het volgende gedeelte handelt over hoe de E.A.G.-leden het leven in Nederland ervaren. Zie bijlage 3.2.

Tabel 2 Moeilijkheden die men in het leven in NL ervaart

Categorie	Percentage
Nederlandse taal	90%
Heimwee	78%
Het weer	47%
Werk vinden	40%
Het leven	40%
De cultuur	28%

De leden van de E.A.G. hebben verschillende moeilijkheden; het is opvallend dat de Nederlandse taal een moeilijke taal voor de leden is. Persoonlijk had ik verwacht dat men minder moeilijkheden zou ondervinden op het gebied van de taal. Dit bevestigt dat het nodig is om de dienst in het Arabisch te houden, zodat de leden de dienst kunnen volgen. Door de taalproblemen hebben de E.A.G.-leden communicatieproblemen in de maatschappij.

Het leven in Nederland is voor vreemdelingen niet eenvoudig. Het cultuurverschil speelt hierin een rol. Moeite om werk te vinden, het gemis van familie in de directe omgeving (heimwee), het weer in vergelijking tot het zonnige weer in Egypte zijn oorzaken waardoor leden soms niet naar de dienst komen.

Tabel 3 Redenen voor het komen naar Nederland

Categorie	Percentage
Economische redenen, werk (mannen)	55%
Huwelijk (vrouwen)	45%

De economie in Egypte is slecht, waardoor Egyptenaren naar Nederland komen om een beter leven te krijgen en meer geld te verdienen. Weinig leden zijn naar Nederland gekomen vanwege discriminatie door extremistische moslims in Egypte. Alle vrouwen zijn naar Nederland gekomen door te trouwen met een Egyptische man die in Nederland woont. Er heerst heden ten dage nog steeds de conservatieve opvatting dat een vrouw niet alleen gaat reizen, behalve als zij een echtgenoot heeft. Zie bijlage 3.2.2.

6.4 Het resultaat van de rubriek ‘Kerkelijke betrokkenheid’

Tabel 4 Kerkelijke betrokkenheid buiten de E.A.G. (in het thuisland?)

Categorie	Percentage
In thuisland naar de kerk	100%
Andere Arabische gemeente	22%
Koptische kerk	22%
Andere kerk in Nederland	10%
Cultuur om niet naar een andere gemeente	8%

Alle E.A.G.-leden gingen in hun thuisland naar de kerk. Dat bewijst dat de leden betrokken zijn bij de kerk, zowel binnen als buiten Egypte en dat de E.A.G. noodzakelijk is voor haar leden. De vraag is waarom weinig leden naar een andere gemeente gaan. De leden die een Nederlandse partner hebben, gaan ook met hem of met haar naar een Nederlandse kerk. Een klein ander deel gaat naar een andere Arabische gemeente of naar de Koptische kerk.

De meeste E.A.G.-leden gaan niet naar een andere gemeente in Amsterdam. Een paar leden gaan naar de Koptische kerk in Amsterdam.

De reden dat E.A.G.-leden meestal geen andere kerk bezoeken is dat zij zich persoonlijk betrokken en aangesproken voelen door de vorm van de dienst in de E.A.G. Deze persoonlijke betrokkenheid missen ze in de Koptische kerk. Zie bijlage 3.3.

6.5 Het resultaat van de rubriek ‘Waardering van de E.A.G.’

Tabel 5 De E.A.G. is belangrijk vanwege:

Categorie	Percentage
Gemeenschap	80%
Kinderdienst	72%
Kerkdienst	70%
Arabische taal	60%
Geestelijke groei	45%

Uit tabel 5 blijkt dat meer dan de helft de E.A.G. nog belangrijk vindt, maar ik vraag me af waarom de rest niet. Van de respondenten vindt 2% de gemeenschap niet belangrijk. Komt dit doordat ze de kerkdienst niet met hun werk kunnen combineren of omdat ze niet tevreden zijn over de onderlinge gemeenschap? De ouders vonden het kinderwerk belangrijk, want het helpt hen bij de geloofsopvoeding van de kinderen. Egyptische christenen maken zich veel zorgen over de toekomst van hun kinderen in een vrij land als Nederland. Dit komt onder andere omdat ze zich meer buitengesloten voelen van de maatschappij. De gemeente is een veilige plaats voor hen en hun kinderen. Zie bijlage 3.4.1.

Tabel 6 Sterke punten van de E.A.G.

Categorie	Percentage
Behoeftte aan de E.A.G.	90%
Gemeenschap	88%
Kerkdienst	82%
Taal	70%
Kinderwerk	60%

De behoefte aan de E.A.G. scoort hoog; 90% kan de E.A.G. niet missen. Dat bewijst dat het bestaan van de E.A.G. heel belangrijk is voor christen-Egyptenaren. De meerderheid van de leden is tevreden over de gemeenschap in de E.A.G. Dit is een belangrijk punt voor de verdere groei van de gemeente. Een kwart is niet tevreden met de gemeenschap in de gemeente. Dit betekent

dat er voor deze groep meer aandacht aan de onderlinge gemeenschap moet worden gegeven en wegen moeten worden gezocht waardoor zij meer betrokken raken bij de gemeenschap.

De kerkdienst van de E.A.G. spreekt de leden aan; ze ervaren de toewijding aan God en de preek over het Woord van God geeft de meeste leden voeding voor hun geestelijk leven.

Alle ouders geven aan dat de kinderdienst belangrijk is voor de geestelijke basis van hun kinderen. De kinderdienst is het motief van de ouders om naar de dienst te komen; ook de kinderen zelf zijn betrokken bij de zondagschool.

De taal is een belangrijke factor voor Egyptische christenen om de dienst te volgen; 30% van de leden kan redelijk Nederlands spreken, vandaar dat zij de taal niet belangrijk vinden. Zie bijlage 3.4.3.

Tabel 7 Zwakke punten van de E.A.G.

Categorie	Percentage
Pastorale zorg	60%
Activiteiten	40%
Gemeenschap	25%
Diaconale zorg	22%
Kinderwerk	18%
Eigen gebouw	8%

De pastorale zorg schiet te kort in de E.A.G. De gemeente heeft geen voorganger en pastorale werkers en schiet te kort in het geven van geestelijke aandacht aan zwakke leden, huisbezoek en nazorg aan leden die nog aan het begin staan in hun relatie met God.

Er zijn weinig activiteiten in de gemeente; soms is er een conferentie of uitstapje (een keer per twee jaar). Voor de kinderen is er meestal een keer per jaar een uitstapje. De leden gaven aan dat zij geestelijke activiteiten belangrijk vinden.

De leden hebben behoefte aan iemand die hen kan helpen met hun praktische problemen en/of geestelijke kanten van hun leven.

De diaconale zorg sluit niet aan bij hun behoefte aan praktische hulp. Veel leden missen taalvaardigheden, waardoor zij problemen hebben met hun

functioneren in de maatschappij. De E.A.G. verleent beperkte diaconale zorg, maar kan niet in de behoefte voorzien door gebrek aan mankracht en vermogen.

De E.A.G. heeft een goed kinderwerkprogramma, maar de ouders verwachten meer zorg voor hun kinderen. De kinderen groeien op in twee culturen; ze gaan om met Nederlandse kinderen, Egyptische ouders en Egyptische kinderwerkers. Er is behoefte aan meer activiteiten voor de kinderen. Veel ouders komen naar de E.A.G. voor het kinderwerk en ze vinden het belangrijk dat hun kinderen bij de kinderdienst aanwezig zijn. Mijn commentaar op de gemeenschap staat onder tabel 6.

De E.A.G. heeft geen eigen gebouw, maar huurt ruimte bij het Leger des Heils in Amsterdam-Oost. Dit geeft gebrek aan vrijheid, want in alle gevallen moet van tevoren toestemming gevraagd worden om een ruimte te kunnen gebruiken. Daardoor kunnen, zonder de toestemming van het Leger des Heils, voor het gebruik van ruimte niet makkelijk afspraken gepland worden. De E.A.G. probeert al enkele jaren een eigen gebouw te vinden. Zie bijlage 3.4.4.

Tabel 8 Redenen waarom men de E.A.G. niet regelmatig bezoekt

Categorie	Percentage
Werk op zondag	25%
Gebrek aan pastorale zorg	8%
Illegaliteit positie	8%

Redenen die de leden belemmeren om naar de dienst te komen zijn dat leden op zondag moeten werken, onder andere in de horeca. Dit geldt vooral voor leden die illegaal zijn; zij moeten accepteren dat ze op zondag moeten werken, want zij hebben geen andere kans om geld te verdienen.

Volgens deze tabel is gebrek aan pastorale zorg een reden om niet naar de kerk te komen; de leden missen geestelijke aandacht in de gemeente. Ze missen pastorale zorg doordat er onvoldoende mogelijkheden zijn voor huisbezoek van leden die niet naar de kerk komen, opvang en om een afspraak voor een gesprek en gebed te maken. Door de illegaliteit heeft een aantal leden geen stabiel leven in Nederland. Zie bijlage 3.4.2.

Tabel 9 Waarin moet de E.A.G zich verbeteren?

Categorie	Percentage
Activiteiten	70%
Pastorale zorg	40%
Gemeenschap	40%
Kinderwerk	22%
Diaconale zorg	20%
Dienst	12%

Deze tabel is belangrijk voor de behandeling van de probleemstelling van mijn onderzoek; het geeft duidelijk weer wat er verbeterd moet worden binnen de E.A.G.

Activiteiten: door de hele enquête heen bleek dat de E.A.G. door de jaren niet genoeg activiteiten heeft georganiseerd. In tabel 7 geeft 40% van de ondervraagden aan dat ze activiteiten missen. Egyptische christenen zijn gewend om veel activiteiten binnen hun kerk te hebben. Via activiteiten kan de gemeenschap in de E.A.G. verbeteren en leren de leden elkaar beter kennen. De gemeente organiseert eens per twee jaar een geestelijk opbouwende conferentie en een maal per jaar gaan de kinderen naar een park. Dit zijn weinig activiteiten voor een gemeente van ongeveer 50 leden.

Van de ondervraagden is 40% tevreden met de pastorale zorg en de rest, 60%, niet. Nog eens 40% mist pastorale zorg in de gemeente. In tabel 6 heeft niemand pastorale zorg als een sterk punt genoemd. Dit geeft aan dat pastorale zorg een zwak punt is, zowel binnen als buiten de E.A.G. We hebben geen speciaal team voor pastorale zorg, dus iedereen van de kerkenraad doet wat hij of zij kan in het pastoraat aan de leden. Er is geen concreet plan voor pastoraat in de E.A.G. Ook hebben we geen voorganger of pastoraal werker. Over dit punt moet de kerkenraad zich buigen.

Een positief punt van de ouders is dat ze letten op wat hun kinderen in E.A.G. hebben geleerd, het programma dat in de kinderdienst wordt gebruikt en of de kinderen het leuk vinden bij de E.A.G. In tabel 5 vond 72% van de leden de E.A.G. belangrijk vanwege de kinderdienst. De ouders vinden het belangrijk dat hun kinderen in de gemeente een christelijke basis meekrijgen.

De kinderen blijven op zondag het eerste half uur in de eredienst bij hun ouders. Daarna zingen de kinderen een liedje met de hele gemeente en een kind mag een stukje uit de Bijbel lezen of bidden. Dan gaan ze naar de kinderdienst. Dit gebeurt elke zondag. Het programma dat gebruikt wordt, is van de Evangelische Kinder Stichting. Onze kinderwerkers spreken minder goed Nederlands dan wat de kinderen op school gewend zijn. Dit maakt dat de kinderen het soms saai vinden want ze merken de fouten in het taalgebruik van de kinderwerkers op, waardoor hun aandacht niet naar de les zelf gaat. De kinderen zijn spontaan en gaan de taal van de kinderwerkers verbeteren.

In tabel 5 vond 80% van de E.A.G.-leden de gemeenschap goed en belangrijk vanwege het contact met andere gelovigen. In tabel 9 gaf 40% aan dat de onderlinge gemeenschap niet genoeg is; zij hebben in de enquête duidelijk aangegeven dat ze onderlinge gemeenschap missen. Ze hebben behoefte aan huisbezoek en zoeken een warme sfeer met de rest van de gemeenteleden in de E.A.G. Ze voelen zich een aparte groep in de gemeente. In de E.A.G was dit punt niet opgemerkt totdat dit resultaat uit de enquête kwam.

Diaconale zorg: 20% van de leden vindt dat de diaconale zorg niet aansluit bij hun behoefte aan praktische hulp. Vooral leden die door hun beperkte taalvaardigheid niet om kunnen gaan met de maatschappij en moeite hebben met het regelen van hun praktische zaken. Ze hebben vanuit de gemeente hulp nodig. De E.A.G. geeft de diaconale zorg als iemand in het ziekenhuis ligt of hulp nodig heeft. Een gemeentelid met ervaring helpt gemeenteleden die hulp nodig hebben bij een gesprek met een maatschappelijke organisatie, zoals het gemeentehuis, de stedelijke woningdienst en de vreemdelingendienst. Zie bijlage 3.4.5.

6.6 Het resultaat van de afgenomen enquêtes onder voormalige leden

Respons

In totaal is aan tien leden een enquête gestuurd met het verzoek deel te nemen aan de enquête.

Uiteindelijk is bij tien leden een enquête ingevuld door de leden zelf.

Tabel 10 Gegevens van de onderzochte groep voormalige leden

Categorie	Percentage
Geslacht	
Man	60%
Vrouw	40%
Leeftijd	
35-40 jaar	60%
>50	20%
45-50	10%
30-35	10%
Gehuwd	100%
Geboorteland	
Egypte	100%
Nationaliteit	
Nederlandse	100%
Gedurende in NL	
>20 jaar	40%
>10	30%
>5	30%
>2	0%
Opleiding	
HBO	50%
MBO	50%
Werkzaam	
Werken	60%
Huisvrouw	40%

De groep voormalige leden van de E.A.G. bestaat uit meer mannen dan vrouwen, de meesten zijn onder de 50 jaar en 2 leden zijn boven de 50 jaar.

De grootste groep, 6 personen zijn tussen de 35 en 40 jaar. Alle voormalige leden zijn afkomstig uit Egypte en hebben de Nederlandse nationaliteit. Ze wonen gemiddeld 15 jaar in Nederland en zijn allen getrouwd.

Alle respondenten hebben een opleiding in Egypte afgerond; alle mannen hebben een baan en de vrouwen zijn huisvrouw. De meeste voormalige leden van de E.A.G. zijn met Nederlandse vrouwen getrouwd. Hierdoor zijn zij beter geïntegreerd in de Nederlandse cultuur dan de leden van de E.A.G. Zie bijlage 5.1.

Tabel 11 Moeilijkheden die men in het leven in Nederland ervaart

Categorie	Percentage
Heimwee	60%
Nederlandse taal	60%
Het leven	20%
De cultuur	20%
Het weer	20%
Werk vinden	10%

De voormalige leden hebben moeite met heimwee, ze missen hun land en familie, de Nederlandse taal is voor meer dan de helft moeilijk. Er zijn weinig voormalige leden die moeite hebben met het vinden van een baan.

Het is opmerkelijk dat 8 personen geen moeilijkheden ervaren met de cultuur, deze groep is meestal met Hollandse vrouwen getrouwd. Via hun vrouwen krijgen ze meer mee van de Nederlandse traditie en het leven in Nederland. Zie bijlage 5.2.1.

Tabel 12 Redenen voor het komen naar Nederland

Categorie	Percentage
Economische redenen, werk (mannen)	80%
Discriminatie in Egypte	30%
Huwelijk (vrouwen)	20%

Uit de tabel blijkt dat voor een aantal voormalige leden meerdere redenen een rol spelen om naar Nederland te komen. De economie in Egypte is slecht, waardoor Egyptenaren naar Nederland komen om een beter leven te krijgen en meer geld te verdienen. Van de voormalige leden zijn 3 personen naar Nederland gekomen vanwege discriminatie door extremistische moslims in Egypte. De vrouwen zijn naar Nederland gekomen door te trouwen met een Egyptische man die in Nederland woont. Er heerst heden ten dage nog steeds de conservatieve opvatting dat een vrouw niet alleen gaat reizen, behalve als zij een echtgenoot heeft. Zie bijlage 5.2.2.

Tabel 13 Kerkelijke betrokkenheid buiten de E.A.G. (in het thuisland?)

Categorie	Percentage
Relatie met de kerk in thuisland	70%
Andere kerk in Nederland	60%
Andere Arabische (Evangelische?)gemeente	10%
Koptische kerk	10%
Cultuur om niet naar een andere gemeente te gaan	0%

De meeste voormalige leden van de E.A.G. gaan naar een andere kerk en dan vooral naar Nederlandse gemeenten. Redenen hiervoor zijn dat ze getrouwd zijn met een Nederlandse vrouw en ze hebben een zwakke band met de E.A.G. De vrouw heeft contact met haar eigen Nederlandse kerk en de Egyptenaren gaan met hun partner naar hun gemeente. Dit is het geval bij zes gezinnen. Een voormalig lid gaat naar de Koptische kerk, omdat hij deze kerk had gemist. De meeste voormalige leden gingen naar hun eigen kerk in Egypte en willen trouw blijven aan die gemeente. Ze hebben moeite om naar een andere gemeente in Nederland te gaan. Zie bijlage 5.3.1.

Tabel 14 De E.A.G. is belangrijk vanwege:

Categorie	Percentage
Geestelijke groei	60%
Arabische taal	60 %
Gemeenschap	60%
Kinderdienst	40%
Kerkdienst	20%

De helft van de voormalige leden zijn geestelijk gegroeid. De rest gaf aan dat de E.A.G. geen aandacht geeft aan haar leden, vooral op geestelijk terrein. Er zijn twee personen die niet tevreden zijn met de kerkdienst. Verder geven zij aan dat zij het niet eens zijn met de wijze waarop de eredienst wordt gehouden en vinden dat er predikanten moeten worden uitgenodigd die beter kunnen preken. Anderen zijn niet tevreden met het kinderwerk, ze vinden de aandacht van de kinderwerkers voor de kinderen onvoldoende. Meer dan de helft vindt de gemeenschap in de E.A.G. goed en de rest vindt dat ze niet goed met de

E.A.G.-leden om kunnen gaan. De laatste groep heeft vaak kritiek op het beleid van de E.A.G. en de inhoud van de gemeente; ze kunnen zich niet aan de gemeente aanpassen vanwege het gebrek aan aandacht voor hen. Zie bijlage 5.4.1.

Tabel 15 Redenen voor voormalige leden om niet naar de E.A.G te komen

Categorie	Percentage
Verhuizen	60%
Werk op zondag	40%
Pastorale zorg	30%
Kinderwerk	30%

De voormalige leden zijn meestal ondernemers van horecabedrijven en moeten op zondag werken. Bijna een derde van de voormalige leden geeft aan niet tevreden te zijn met de pastorale zorg en het kinderwerk. Ze vonden dat ze weinig aandacht van de E.A.G. krijgen. Bovendien vonden sommigen dat de zondagschool te weinig voor de kinderen doet. Deze doelgroep gaat naar Nederlandse kerken en vergelijkt het kinderwerk van de E.A.G. met het kinderwerk in de andere gemeente. Verhuizing is de belangrijkste reden waarom voormalige leden naar een andere gemeente gaan. Af en toe blijven ze de E.A.G. bezoeken. Omdat in hun nieuwe woonplaats geen Arabische gemeente is, bezoeken zij doorgaans een Nederlandse gemeente.

Zie bijlage 5.4.4.

Tabel 16 Sterke punten van de E.A.G.

Categorie	Percentage
Pastorale zorg	50%
Kinderwerk	30%
Gemeenschap	20%
Behoeftte aan de E.A.G.	20%

De helft van de voormalige leden vond de pastorale zorg binnen de E.A.G. een van de sterke punten. De andere helft mist geestelijke aandacht voor hen.

Een kleine groep van voormalige leden is tevreden over de gemeenschap in de E.A.G. en de rest vond zich niet echt bij de E.A.G. horen. Het kan dat deze vroegere leden een vergelijking maken tussen de E.A.G. en een andere kerk; acht personen kunnen de E.A.G. wel missen. Het feit dat ze bij een andere gemeente horen is voor hen voldoende. Er zijn twee gezinnen die weinig naar de E.A.G. komen omdat ze het kinderwerk niet goed vonden. Vaak is er een probleem tussen hun kinderen en de kinderwerkers. De E.A.G. heeft twee culturen binnen het kinderwerk; kinderen die vooral Nederlands spreken en Egyptische kinderwerkers; daar gaat het soms mis doordat de twee groepen elkaar niet begrijpen. Zie bijlage 5.4.2.

Tabel 17 Zwakke punten van de E.A.G.

Categorie	Percentage
Pastorale zorg	60%
Gemeenschap	50%
Kinderwerk	40%
Diaconale zorg	20%

De helft van de voormalige leden vond de gemeenschap binnen de E.A.G. minder dan zij verwacht hadden. Meer dan de helft geeft aan dat de pastorale zorg een zwak punt is en twee personen vinden de diaconale zorg onvoldoende. De rest van de respondenten zijn zelfstandigen die met praktische zaken terecht kunnen bij hun Nederlandse partner en hun familie. Vier personen geven aan dat ze het kinderwerk een zwak punt vinden. Ze vinden het kinderwerk in Nederlandse kerken beter dan de kinderactiviteiten in de E.A.G. Zie bijlage 5.4.3.

Tabel 18 Wat mist u in E.A.G?

Categorie	Percentage
Gemeenschap	40%
Activiteiten	30%
Diaconale zorg	30%
Pastorale zorg	30%

De voormalige leden missen het omgaan met de leden in de E.A.G. Voor sommigen ligt de oorzaak aan twee kanten; vanuit de gemeente en vanuit hen zelf. Bijna een derde vindt dat de pastorale en diaconale zorg onvoldoende is. Ze hadden behoefte aan contact, vooral huisbezoek. Zie bijlage 5.4.5.

Tabel 19 Waarin moet de E.A.G. zich verbeteren?

Categorie	Percentage
Kinderdienst	50%
Dienst	50%
Gemeenschap	40%
Pastorale zorg	40%
Diaconale zorg	20%

Dit is een belangrijke tabel waaruit blijkt wat de punten zijn die in de E.A.G. moeten verbeteren. De kinderdienst: de helft van de voormalige leden vindt de kinderdienst onvoldoende; volgens hen moeten de kinderen meer leren over het Woord van God en moet er meer aandacht aan de kinderen gegeven worden. De activiteiten voor de kinderen zijn te beperkt. Het is belangrijk dat de kinderen een goede band met de E.A.G. hebben; dat ze de gemeente leuk vinden. De gemeente moet dus een aantrekkelijke sfeer voor kinderen creëren. Ze vinden de eredienst in de E.A.G. statisch. Deze groep wil een actievere eredienst, nieuwe sprekers en een kortere dienst op een ander tijdstip in verband met hun werk. De tijd kan veranderd worden wanneer de E.A.G. een eigen gebouw heeft. Nu hangt het tijdstip af van de dienst tijd van het Leger des Heils; zij hebben een dienst voor de dienst van de E.A.G.

Gemeenschap: het is belangrijk om voormalige leden meer aandacht te geven. De E.A.G. kan tijd vrij maken om deze groep te bezoeken. Voorts kan bekeken worden hoe hun contact met de E.A.G. verbeterd kan worden.

Pastorale zorg: van de voormalige leden vragen vier personen om betere pastorale zorg. Door huisbezoeken en geestelijke aandacht, gebed en Bijbellessen, kan dit verbeterd worden. Bij de verbetering van de geestelijke zorg bestaat de kans dat voormalige leden terugkomen. Leden van de kerkenraad en gemeenteleden kunnen getraind worden om betere pastorale zorg te verlenen.

Sommige voormalige leden die de E.A.G. verlaten hebben, gaan niet naar een andere gemeente. Dat betekent dat de kans bestaat dat ze weer naar de E.A.G. terug keren.

Diaconaat: twee voormalige leden vonden dat de diaconale zorg niet aansluit bij hun behoefte aan praktische hulp. Het gaat er dan vooral om dat door gebrek aan taalvaardigheden het lastig is praktische zaken te regelen. Het is nodig om deze mensen vanuit de gemeente te helpen. De rest van de voormalige leden, acht personen, zijn zelfstandig en regelen hun praktische zaken via hun familie. Zie bijlage 5.4.6.

6.7 Het resultaat van de afgenomen enquêtes onder de onkerkelijke groep

Respons

In totaal is aan tien mensen een enquête gestuurd met het verzoek deel te nemen aan de enquête. Uiteindelijk is bij tien mensen een enquête afgenomen.

Tabel 19 Gegevens van de onderzochte groep

Categorie	Percentage
Geslacht	
Man	100%
Leeftijd	
50 jaar	50%
40-35	50%
35-30	
30-25	
25-20	
Gehuwd	90%
Geboorteland	
Egypte	90%
Nederland	10%
Nationaliteit	
Nederlandse	90%
Egyptische	10%
Gedurende in NL	
>10 jaar	60%
>20 jaar	40%
> 5 jaar	
> 2 jaar	
Opleiding	
MBO	70%
HBO	30%
Werkzaam	100%

De onkerkelijke mensen zijn allemaal mannen. Ik heb geen gelegenheid gehad om de enquête met een vrouw door te nemen. De gemiddelde leeftijd ligt tussen de 30 en 40 jaar, in de actieve periode van hun leven. Het zijn, op één persoon na, allemaal gezinnen met kinderen. Op één persoon na, zijn ze allen geboren in Egypte en in Nederland genaturaliseerd, dus hebben ze een Nederlands paspoort. Ze zijn afgestudeerd in Egypte op MBO of HBO niveau. Allen hebben een baan, waarbij sommigen in loondienst werken, terwijl anderen ondernemers zijn. Dit laatste komt veel voor onder Egyptenaren die in Amsterdam wonen. Zie bijlage 8.1.

Tabel 20 Moeilijkheden die men in het leven in NL ervaart

Categorie	Percentage	
Heimwee	90%	
Nederlandse taal	90%	
Het leven	60%	
Het weer	50%	
Gemeente vinden	0%	
Reden naar NL	Werk	Islam
	80%	20%

Heimwee is bij de onkerkelijken opmerkelijk; ze benadrukken dat zij hun familie in Egypte missen. Sommigen vinden hun leven in Amsterdam, zonder familie, leeg. Hier zie ik het belang van de rol van gemeenschap in de kerk tussen gelovigen. De E.A.G. is een gezin. De Nederlandse taal is een belemmerende factor in de maatschappij en het sociale leven. Door de taal is deze groep geïsoleerd. Hun leven speelt zich thuis, op het werk en met vakantie naar het buitenland af. Het leven in Nederland is voor zes personen van de onkerkelijken niet eenvoudig.

Niemand van de onkerkelijke groep vindt het moeilijk om een kerk te vinden! Waarom? Ze hebben, naar hun zeggen, geen belangstelling voor de kerk. Naar de kerk gaan past niet in hun gedachten. Sterker nog, zij hebben kritiek op de kerk naar aanleiding van hun zeldzame bezoeken aan een kerk.

Voor sommigen is onderdrukking vanuit de Islam (in Egypte) reden geweest om naar Nederland te komen. Dit maakt echter niet dat zij contact willen

hebben met een kerk. Deze groep heeft in Egypte ook niet echt contact met een kerk gehad. Zie bijlage 8.2.1.

Tabel 21 Kerkelijke betrokkenheid buiten de E.A.G. in het thuisland

Categorie	Percentage
Naar E.A.G. komt?	70%
In thuisland naar de kerk (Koptisch)	60%
Rol van de cultuur (nee)	60%
Hebt u gehoord van de E.A.G.	60%
In thuisland naar de kerk (Evangelisch)	20%

Deze tabel toont hoe zij bij de kerk betrokken zijn; in Egypte gaat meer dan de helft naar de kerk. Ik vraag me af hoe zij dit bedoelen. Voor deze groep bestaat hun relatie met de kerk in Egypte alleen uit gelegenheden zoals het kerstfeest, Pasen, een trouwerij, een uitvaardienst en soms een eredienst. Er is geen regelmatig contact met de kerk. Ze zijn goed op de hoogte van de E.A.G. en in staat om een andere gemeente te vinden. Zij vinden het positief om naar de E.A.G. te komen. Dit geeft de indruk van een sociaal wenselijk antwoord. De rest van deze groep heeft geen contact met de kerk in Egypte. Het is duidelijk dat die mensen niet religieus opgevoed zijn. Zij zijn christenen door geboorte, maar het zijn geen praktiserende christenen. In Egypte zijn veel mensen christen, omdat hun familie christen is. Zie bijlage 8.3.1.

Tabel 22 Redenen voor de onkerkelijken om niet naar een kerk gaan

Categorie	Percentage
Werk op zondag	60%
Egyptische gemeente zelf	20%
Geen christelijke basis	20%

De onkerkelijke groep werkt vaak op zondag in de horeca of zijn ondernemers; ze geven vaak voorrang aan werken. Ze hebben op zondag niets anders te doen dan werken of uitgaan. De rest van deze groep, vier personen, doet iets anders, bijvoorbeeld thuisblijven, tv kijken of uitgaan.

Twee personen geven aan de kerk in Nederland (lees: de Koptische kerk) niet heilig te vinden. De onderlinge gemeenschap past niet bij hen en daarom gaan zij niet naar de kerk. Zij vinden dat gelovige mensen zich beter moeten

gedragen. Naar hun mening is de sfeer in de kerk niet geestelijk. Voorts hebben ze gemeenschap tussen hen en andere kerkleden niet kunnen vinden.

Ik ga er vanuit dat deze mensen genoeg ideeën hebben over de kerk, anders hadden zij geen feedback over onderlinge gemeenschap gegeven. Er is een klein deel, dat geen christelijke basis in Egypte heeft gekregen.

Zie bijlage 8.3.2.

Tabel 23 het leven zondechristelijke gemeenschap

Categorie	Percentage
Christelijke uitzendingen (tv)	60%
Zelf bidden	10%
Alleen in Egypte	10%

Van de respondenten, bidt één persoon zelf thuis. Dit is te verwachten, want hiervoor is er een gemeente en christelijke gemeenschap nodig. De E.A.G. is nodig voor deze groep mensen. Zij missen inderdaad de geestelijke sfeer en een christen kan zonder een gemeente niet groeien. Christelijke uitzendingen uit Egypte via de schotel, worden door veel Egyptenaren bekeken; zij beschouwen deze tv-uitzending als een kerkdienst. Jammer dat zij zo denken over de behoefte aan een kerk, want op deze manier blijven zij de onderlinge gemeenschap missen. De laatste reden die de respondenten naar voren brengen om niet naar een kerk te gaan is de opvatting dat de echte kerk en goede diensten alleen in Egypte zijn. Dit laat zien dat deze groep een complex begrip van kerk zijn heeft. Zie bijlage 8.3.3.

Tabel 24 Wat verwacht u van E.A.G.?

Categorie	Percentage
Bidden voor hen	50%
Contact met hen liggen	20%

De onkerkelijke groep heeft duidelijk aangegeven wat zij van de E.A.G. verwachten: bidden en gemeenschap hebben met de leden van de E.A.G. Het is helder dat er behoefte bestaat aan contact met en aandacht van de E.A.G.; het is een oproep voor de E.A.G. Zie bijlage 8.3.4.

7. Conclusies

7.1 Inleiding

In dit rapport is verslag gedaan van een onderzoek naar wat de E.A.G. kan doen om contact te leggen met Egyptische christenen in Amsterdam en hoe de kerk haar pastorale en diaconale zorg beter op hun behoeften kan afstemmen. De onderzochte groep bestaat uit 30 E.A.G.-leden, 10 voormalige E.A.G.-leden en 10 onkerkelijken. De onderzoeksvragen bestonden uit:

1. Waarom komen de meeste Egyptische christenen in Amsterdam niet naar de E.A.G.?
2. Wat kan de E.A.G. doen om contact met hen te leggen?
3. Aan welke pastorale en diaconale zorg hebben Egyptische christenen in Amsterdam behoefte, zowel leden van de E.A.G., als voormalige leden en niet-leden?
4. Wat kan de E.A.G. doen om haar zorg hier beter op af te stemmen?

Doel van het onderzoek is Egyptische christenen in contact te brengen met de E.A.G. en pastorale, diaconale zorg te verlenen bij verschillende problemen die zij tegen komen.

De conclusie is als volgt gefaseerd:

- een conclusie per enquête;
- een vergelijking tussen de drie onderzochte groepen;
- een samenvattend antwoord op de onderzoeksvragen.

7.2 Conclusie betreffende de enquête onder de E.A.G.-leden

Uit de resultaten van de afgenomen enquêtes onder de E.A.G.-leden concludeer ik het volgende:

- De meeste leden van de gemeente zijn jonge gezinnen. De leeftijden liggen tussen de 35 en 45 jaar en allen komen uit Egypte. Ze hebben een gelijke achtergrond wat cultuur en leefstijl betreft. Ze zijn gemiddelde tussen de 10 en 20 jaar in Nederland, maar hebben weinig ervaring met het leven in Nederland.
- De meerderheid van de leden heeft de Nederlandse nationaliteit, waardoor hun verblijf in Nederland verzekerd is.

- Het leven in Nederland is voor hen moeilijk vanwege de taal, heimwee, werk vinden en de cultuur.
- De Egyptische christenen zijn meestal naar Nederland gekomen vanwege de slechte economie in Egypte, om een beter leven in Nederland te zoeken en meer geld te verdienen; sommigen starten een eigen bedrijf.
- Alle vrouwen in de E.A.G. zijn naar Nederland gekomen omdat ze met een Egyptische man zijn getrouwd die woonachtig is in Nederland. Volgens de Egyptische cultuur gaan de vrouwen niet alleen, zonder hun echtgenoten, op reis. Alle leden van de E.A.G. hebben in hun thuisland kerkelijke betrokkenheid. Egyptische christenen zijn verbonden met de kerk in Egypte.
- De behoefte van de leden aan de E.A.G. is aanzienlijk hoog; ze kunnen de E.A.G. niet missen; de meesten kunnen zich het leven in Nederland zonder de E.A.G. niet voorstellen. De E.A.G. is een plaats waar de leden uit kunnen rusten en nieuwe kracht krijgen.
- De E.A.G. is van belang voor de leden vanwege de gemeenschap met elkaar, daar de meeste christen- Egyptenaren geen familie in Nederland hebben en vreemdeling zijn. De leden van de E.A.G. vervangen de behoefte aan hun familie in Egypte. De dienst in de Arabische taal is een belangrijke samenbindende factor en helpt christen- Egyptenaren die weinig Nederlands verstaan.
- Werk op zondag is de hoofdoorzaak dat leden niet regelmatig naar de E.A.G. gaan.
- Pastorale zorg schiet te kort in de E.A.G.; de meeste leden missen geestelijke aandacht vanuit de gemeente. De helft van de gemeente vindt de pastorale zorg onvoldoende. Ze missen geestelijke zorg in de vorm van huisbezoek, gebed en aandacht voor kwetsbare leden.
- Er is verbetering nodig van de diaconale zorg voor de leden die pas in Amsterdam zijn. Zij hebben weinig ervaring met het leven in Nederland en zij hebben hulp nodig bij praktische zaken. Diaconale zorg in de E.A.G. is meer nodig dan in andere gemeenten, omdat de E.A.G. bestaat uit emigranten uit Egypte. Zij zijn een totaal andere manier van leven gewend dan het leven in Nederland.

- De leden missen activiteiten in de gemeente, zoals studiedagen, conferenties en uitstapjes.
- Kinderwerk is heel belangrijk in de gemeente; het komt op de tweede plaats. De meeste ouders geven aan dat de kwaliteit van het kinderwerk goed moet zijn in het belang van de toekomst van de gemeente.

7.3 Conclusie betreffende de enquête onder voormalige E.A.G.-leden

Uit de resultaten van de afgenomen enquêtes onder voormalige E.A.G.- leden concludeer ik het volgende:

- De voormalige leden van de E.A.G. verblijven reeds lang in Nederland; hun leeftijd ligt meestal boven de 35 jaar. Ze hebben een stabiel leven met een eigen gezin, een vaste baan en de Nederlandse nationaliteit.
- Heimwee en de Nederlandse taal zijn de moeilijkste punten voor deze groep. Het leven in een andere cultuur is geen groot probleem want de meeste van hen hebben Nederlandse familie vanwege hun huwelijk met een Nederlandse vrouw. Ze hebben de Nederlandse cultuur beter opgepakt door hun gezinnen en familie. Deze groep heeft het niet zo moeilijk met het leven in Nederland.
- De voormalige leden van de E.A.G. zijn naar Nederland gekomen vanwege economische redenen; ze zoeken een betere toekomst door beter te verdienen.
- Ze zijn betrokken bij de kerk in hun thuisland en in Nederland. Meestal gaan ze naar een Nederlandse gemeente. Cultuur speelt geen belangrijke rol in de overweging om naar een andere gemeente dan de E.A.G. te gaan.
- Voormalige leden van de E.A.G. vonden dat de E.A.G. belangrijk is vanwege geestelijke groei, gemeenschap, de Arabische taal en hun eigen cultuur. Terwijl ze naar enkele andere kerken gaan, blijven ze af en toe behoefte hebben aan de Egyptische sfeer van de E.A.G. Om die reden komen ze af en toe naar de E.A.G.
- De voormalige leden vinden de pastorale zorg een zwak punt binnen de E.A.G. Ze missen geestelijke aandacht vanuit de E.A.G., waardoor ze zich niet bij de E.A.G. voelen horen. Deze groep ervaart meer pastorale zorg bij andere gemeenten. Ze zien verschil in pastorale zorg tussen de E.A.G. en de Nederlandse kerken. Dit geldt ook voor het kinderwerk. Deze groep vindt

diaconale zorg niet erg nodig, want de voormalige leden zijn lang in Nederland en hebben meestal Nederlandse echtgenotes. Ze kunnen via hun familie meer praktische hulp krijgen, de behoefte aan diaconale zorg vanuit de E.A.G. is minder nodig voor hen.

- Door verhuizing naar plaatsen buiten Amsterdam, valt het deze groep moeilijk om naar de E.A.G. te blijven komen; ze gaan naar een kerk in de buurt. Toch komen ze af en toe op bezoek. Werk op zondag is ook een reden die hen belemmert om naar de E.A.G. te komen of om naar een andere gemeente te gaan. Het is opmerkelijk dat de voormalige leden een minder stabiele band met de kerk hebben, want ze zijn verdeeld tussen de Nederlandse gemeente en de E.A.G.
- Kinderwerk is voor hen erg belangrijk; dit moet verbeteren in de E.A.G. Ze verwachten meer aandacht voor de kinderen. Volgens hen bieden de Nederlandse kerken meer activiteiten voor kinderen dan de E.A.G. Hierin hebben ze gelijk. In de E.A.G. missen we taalvaardigheden; de leerkrachten spreken minder goed Nederlands dan de kinderen.

7.4 Conclusie betreffende de enquête onder de onkerkelijke groep

Deze doelgroep is bijna 1925 personen in Amsterdam, het is niet haalbaar om minimaal 66 enquêtes volgens een steekproef af te nemen. Waarom niet? Omdat de adressen voor deze doelgroep niet bekend zijn. Toch neem ik de conclusies van de enquêtes onder deze groep serieus, want ze leveren belangrijke informatie over de Egyptische kerken in Amsterdam op.

Uit de resultaten van de afgenomen enquêtes onder de groep onkerkelijken concludeer ik het volgende:

- De onkerkelijke groep bestaat veelal uit Egyptenaren die een gezin hebben en meer dan tien jaar in Nederland zijn. Ze hebben een Nederlands paspoort, ze hebben allemaal een baan en sommigen hebben een eigen zaak. Ze hebben een stabiel leven en de meesten ervaren het leven in Nederland als redelijk goed.
- De groep onkerkelijken heeft het moeilijk met heimwee en de taal; ze missen hun familie. Dit bleek ook uit het onderzoek onder de E.A.G.-leden. De kerk heeft een belangrijke functie in het onderlinge contact waardoor het gevoel van heimwee vermindert. Deze groep onkerkelijken heeft geen

gemeenschap in een kerk, ze zijn wat dat betreft afhankelijk van vrienden en kennissen. Door de taal hebben ze minder contact met de maatschappij en raken ze meer gesloten in hun eigen wereld. Het leven blijkt voor velen van hen moeilijk te zijn; via de kerk zou deze groep meer contact met andere Egyptenaren kunnen krijgen.

- Ze zijn naar Nederland gekomen om geld te verdienen en een betere toekomst op te bouwen. Sommige hadden last van fanatieke moslims en ze vonden dat ze beter in Nederland konden blijven dan in Egypte, vanwege spanningen tussen moslims en christenen.
- De onkerkelijke groep mist de kerk niet. Ze wisten waar de E.A.G. is en waar de Koptische gemeenten zijn, doch zijn hier zelden geweest. Toch hebben ze geen behoefte aan een kerk.
- Werk is voor deze groep het belangrijkste; daar gebruiken ze de meeste tijd voor. Ze maken veel uren in hun baan; werk op zondag is de reden dat ze op zondag nergens naar toe gaan; werk is de belangrijkste activiteit voor hen in Nederland. Onderlinge gemeenschap in de Egyptische gemeenten en de geestelijke sfeer in de Koptische kerk trekt hen niet aan. Het gedrag van de mensen in de Egyptische kerken is de oorzaak om niet naar de kerk te gaan; volgens hen mist er in de kerk heiligheid; de christenen zijn voor hen een belemmering om naar de kerk te gaan en zich met een kerk te verbinden. Deze groep heeft een kerkelijke achtergrond. Ze hadden in hun thuisland wel contact met de kerk; maar hebben geen geestelijke opvoeding in Egypte gehad en daarom geen christelijke basis.

7.5 Vergelijking tussen de conclusies van de drie ondervraagde groepen

- Alle drie de groepen zijn naar Nederland geëmigreerd om een beter leven te krijgen vanwege de slechte economie in Egypte. Allen die naar Nederland zijn gekomen, zoeken eerst een baan om snel geld te verdienen. Dit geldt zowel voor legale als illegale Egyptenaren. Dit is de reden dat de meeste Egyptische christenen geen opleiding in Nederland volgen; uit de enquêtes blijkt dat 10% studeert. Uit de conclusies van de drie groepen bleek dat het leven voor Egyptische christenen even moeilijk is vanwege heimwee en taal, dan voor onkerkelijken; allen missen hun familie. De E.A.G. speelt een belangrijke rol; door de onderlinge gemeenschap met

elkaar wordt het gevoel van heimwee minder. De Nederlandse taal blijft voor iedereen lastig en maakt dat de dienst in de E.A.G. in het Arabisch belangrijk is voor alle drie de groepen.

- In de laatste tien jaar zijn er in Nederland meer Egyptische christenen; veel vrouwen komen uit Egypte om met een Egyptische man te trouwen. Op deze manier worden er meer kinderen uit Egyptische ouders in Nederland geboren dan vroeger. Het ligt in de lijn der verwachting dat op deze natuurlijke manier de E.A.G. zal groeien.
- De Nederlandse cultuur blijft moeilijk voor Egyptische christenen, zowel binnen als buiten de E.A.G. Voor de voormalige leden geldt dit in mindere mate, aangezien veel van hen gehuwd zijn met Nederlandse vrouwen. Dit maakt de kennismaking met de Nederlandse cultuur makkelijker voor hen. De voormalige E.A.G.-leden hebben meer contact met Nederlandse gemeenten dan E.A.G.-leden en onkerkelijken.
- De behoefte aan de E.A.G. is aanzienlijk groter bij haar leden, dan bij de andere twee groepen. Echter, bij de onkerkelijke groep kunnen E.A.G.-leden langs komen om contact te leggen en aandacht te geven. De mogelijkheden bij de onkerkelijke groep om naar de E.A.G. te komen is groter dan bij de voormalige leden. Dit komt doordat de voormalige leden door hun omstandigheden, zoals verhuizen, meer naar Nederlandse kerken gaan.
- Kerkelijke betrokkenheid buiten de E.A.G. bestaat voor alle drie de groepen uit betrokkenheid bij kerken in het thuisland. Voor de onkerkelijke groep is dit minder dan voor de andere twee groepen. Dit betekent dat de meeste Egyptische christenen verbonden zijn met de kerk en een christelijke opvoeding hebben gekregen in hun thuisland. De E.A.G. heeft derhalve een taak om deze Egyptische christenen op te vangen.
- Gemeenschap tussen gelovigen in de E.A.G. is belangrijk voor haar leden. Alle leden, ook de voormalige leden, hoewel in mindere mate, hebben behoefte aan gemeenschap. Hieruit valt op te maken dat de rol van de E.A.G. aanzienlijk groot is om contact met Egyptische christenen te leggen.
- Pastorale zorg is volgens de E.A.G.-leden en de voormalige leden een zwak punt. De E.A.G. heeft geen pastoraal team of een voorganger. De E.A.G. zorgt voor haar leden via de kerkenraad; dit lijkt genoeg. Er is geen

speciaal plan voor het uitvoeren van pastoraal werk binnen de E.A.G. Ik beschouw pastorale zorg als het belangrijkste aspect voor het contact leggen met Egyptische christenen, ook voor de onkerkelijke groep.

- Diaconale zorg is voor een immigratiegemeente, zoals de E.A.G, noodzakelijk vanwege de behoeften van de leden aan praktische hulp. E.A.G.-leden komen soms met vragen in de gemeente over praktische zaken zoals afspraken met officiële instanties. Hierbij kan gedacht worden aan instanties als het gemeentehuis, de vreemdelingendienst, de IND of een advocatenkantoor. De E.A.G. heeft geen diaconaal team om deze zaken samen met haar leden te regelen. De behoefte aan diaconale zorg van voormalige leden is minder dan van E.A.G.-leden. Zoals ik eerder heb gezegd, hebben voormalige leden Nederlandse families die hen met de praktische zaken kunnen helpen.
- Opvallend is dat E.A.G.-leden en voormalige leden beiden vinden dat het kinderwerk, de onderlinge gemeenschap, de pastorale en diaconale zorg verbeterd moeten worden in de E.A.G. Als twee groepen vinden dat deze punten verbeterd moeten worden, dan betekent dit dat de E.A.G. aan deze punten moet werken.
- Het organiseren van activiteiten is een apart punt dat alleen E.A.G.-leden naar voren hebben gebracht. Hoewel de E.A.G. elke twee jaar een geestelijke conferentie organiseert, vinden de Egyptische christenen dit toch te weinig.

7.6 Samenvattend antwoord op de onderzoeksvragen

Waarom komen de meeste Egyptische christenen uit Amsterdam niet naar de E.A.G.?

- Economische redenen: Het leven voor Egyptische christenen in Nederland is geen goed leven. Ze streven er naar om in Nederland een beter leven op te bouwen dan in Egypte. Daarom zoeken de meeste Egyptenaren werk en maken zoveel mogelijk uren. Het motief is geld verdienen. Daarbij maakt het niet uit of het een makkelijke of moeilijke baan is. Weinig Egyptische christenen kunnen met een opleiding starten. De voornaamste reden hiervoor is de taalbarrière. Wat is het gevolg? Ze gaan meestal ongeschoold werk doen, zodat ze geen opleiding nodig hebben, zoals schoonmaken,

laagdrempelige horeca en huishoudelijk werk. De meeste leden zijn horecawerknemers en het is onvermijdelijk dat zij op zondag moeten werken. Soms zijn het horecaondernemers die altijd op zondag moeten werken.

- De E.A.G.-dienst is van 13.30 tot 15.30 uur. Dit is de tijd waarin in de horeca het werk begint. De E.A.G. kan niet eerder met de dienst beginnen vanwege de dienst van het Leger des Heils die elke zondag van 10.00 tot 13.00 uur wordt gehouden. Dat betekent dat de E.A.G. een eigen gebouw nodig heeft.
- De positie van illegalen: Tegenwoordig is het moeilijk om een verblijfsstatus in Nederland te krijgen. Alle leden zonder verblijfsvergunning zijn de laatste twee jaar naar Egypte teruggegaan, omdat het moeilijk was om in Nederland te overleven. Er zijn minder illegale leden in de E.A.G. dan twee jaar geleden. Illegale leden hebben geen stabiel leven, ze zijn afhankelijk van alle omstandigheden. De meeste illegale leden kunnen niet zelf hun tijd indelen; ze zijn altijd beschikbaar voor werk, ook op zondag.
- Gebrek aan pastorale zorg: de leden missen geestelijke aandacht in de gemeente. Ze missen pastorale zorg doordat er onvoldoende mogelijkheden zijn voor huisbezoek van de leden die niet naar de kerk komen, opvang of om een afspraak voor een gesprek en gebed te maken. De pastorale zorg schiet te kort in de E.A.G. De gemeente heeft geen voorganger en pastoraal werkers. Tevens schiet zij tekort in de geestelijke aandacht aan zwakke leden en nazorg aan leden die nog in het begin staan in hun relatie met God. Ik constateer dat bij de vraag over de sterke punten van de E.A.G. er geen enkele verwijzing is naar de pastorale zorg, dus ik ga er vanuit dat de pastorale zorg in de gemeente minder is dan men verwacht.

Wat kan de E.A.G. doen om met Egyptische christenen contact te leggen?

Het antwoord op deze vraag kunt u verder lezen in Hoofdstuk 8.

Aan welke pastorale en diaconale zorg hebben Egyptische christenen in Amsterdam behoefte, zowel leden van de E.A.G. als voormalige leden en niet-leden?

- Pastorale zorg: Egyptische christenen hebben behoefte aan een geestelijk opbouwende tijd binnen en buiten de E.A.G. Huiskringen door de week, huisbezoeken en ziekenbezoek zijn belangrijk voor Egyptenaren. Relatie- en gezinsbegeleiding zijn belangrijk; er zijn veel gebroken relaties en problemen met kinderen en de opvoeding.
- Diaconale zorg: Egyptische christenen hebben weinig ervaring met het leven in Nederland, en hebben, zoals eerder uitgelegd, behoefte aan diaconale zorg. Door taalproblemen hebben ze vaak een tolk nodig. Ook is er hulp nodig bij verhuizen. Verder is er thuiszorg nodig bij zieken en er is behoefte aan kinderopvang.

Wat kan de E.A.G. doen om haar zorg hier beter op af te stemmen?

Het antwoord op deze vraag, kunnen we verder lezen in Hoofdstuk 8

8. Aanbevelingen

8.1 Inleiding

Op basis van de conclusies van het onderzoek wil ik de volgende aanbevelingen doen:

Allereerst geef ik aandacht aan de beschrijving van de mogelijkheden om Egyptische christenen te stimuleren om naar de E.A.G. te komen. Vervolgens zal ik uiteenzetten hoe Egyptische christenen betrokken kunnen worden bij de opbouw van de gemeente. Daarna volgt een aanbeveling voor pastorale en diaconale zorg. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de afstemming van de zorg van de E.A.G. op behoeften.

8.2 Mogelijkheden om Egyptische christenen te stimuleren om naar de E.A.G. te komen

- De locatie van E.A.G.: ik raad de E.A.G. aan dat de gemeente een eigen gebouw gaat zoeken, zodat de E.A.G. meer vrijheid heeft om de tijden van de dienst aan te passen. Dat betekent dat de leden die zondagmiddag moeten werken naar de dienst op zondagochtend kunnen gaan en daarna naar hun werk.
- Tijdstip van de diensten: Wanneer de dienst op zondag van 11.00 tot 13.00 uur wordt gehouden, dan is er nog tijd om koffie te drinken, want de meeste horecabedrijven beginnen om 16.00 uur. Het koffiedrinken is een mogelijkheid om nieuwe bezoekers te verwelkomen en elkaar beter te leren kennen. De E.A.G. heeft bij het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer een aanvraag ingediend voor een gebouw dat geschikt is voor het houden van een gebedsdienst van de Evangelische Arabische Gemeente.
- Het adres van de E.A.G. moet meer bekend gemaakt worden door een folder over de gemeente, die verstuurd kan worden naar de onkerkelijke groep. Ook kan het via E.A.G.-leden zelf verspreid worden onder vrienden en kennissen die niet naar een kerk gaan.
- Daarnaast moet er een database komen van alle adressen van E.A.G.-leden, voormalige leden en de onkerkelijke groep, zodat informatie over en binnen de E.A.G. gemakkelijk gecommuniceerd

kan worden. Om de adressen te verwerken, informatie te verzamelen en te versturen zou een communicatieteam in het leven geroepen kunnen worden. Vanzelfsprekend worden gegevens alleen met toestemming van betrokkenen opgenomen; dit in verband met de bescherming van de persoonsgegevens. De gemeente heeft een adresboek voor hen, die hun naam, adres, telefoon nummer en e-mail adres willen laten noteren.

- Een eigen website voor de E.A.G. ontwikkelen, waarop een korte samenvatting over het ontstaan van de E.A.G, de tijdstippen van de diensten, activiteiten, het adres en de nieuwsbrief (een keer per drie maanden) wordt vermeld, zodat de gemeente meer bekendheid krijgt en informatie beter bereikbaar is.
- Vervoer, verzorgd door de E.A.G. De gemeente koopt een busje om leden, die gezondheidsproblemen hebben, tegen een kleine vergoeding op te halen en weer thuis te brengen. Het busje kan verder ingezet worden voor andere gemeente activiteiten en aan leden verhuurd worden, waardoor de kosten gedekt kunnen worden.

Wat kan de E.A.G. doen om met Egyptische christenen contact te leggen?

- Gesprekken voeren met de doelgroepen, binnen en buiten de gemeente. Het doel van het gesprek is het bekend maken van de E.A.G., het uitnodigen en ontvangen van deze mensen.
- Huisbezoeken aan leden moeten stimulerend zijn, om naar de E.A.G.-dienst te komen. Duidelijk maken wat de visie van de gemeente voor Egyptische christenen is.
- Meer steun vanuit de E.A.G. voor problemen waar men geen oplossing voor kan vinden.
- Een goed plan opstellen voor pastorale en diaconale zorg voor de E.A.G.-leden.

Wat kan de E.A.G. doen om haar zorg hier beter op af te stemmen?

- De visie en het beleid van de E.A.G. concreet maken en aan de leden bekend maken. Alle respondenten hebben behoefte aan een duidelijke visie en beleid.

- De meeste respondenten hebben behoefte aan een coördinator; de E.A.G. heeft een kerkelijk werker met een HBO- Theologie opleiding nodig.
- Het formeren van een pastoraal team, waarin alle E.A.G. doelgroepen zijn ondergebracht, mannen, vrouwen en kinderen. Ziekenpastoraat en geestelijke en praktische zorg-, relatie- en gezinspastoraat.
- Cursussen voor diakenen in de E.A.G. om te groeien in het verlenen van deskundige pastorale en diaconale zorg.
- Aandacht voor de opvoeding van de kinderen, professionalisering van het kinderwerk en het begeleiden van psychische problemen.
- Meer activiteiten voor E.A.G.-leden om de gemeenschap tussen de leden te stimuleren.
- Een cursus voor de kinderwerkers, om meer te leren over kinderen en het begeleiden in verband met het verschil in cultuur tussen de twee groepen in de E.A.G.

8.3 Egyptische christenen betrekken bij de opbouw van de gemeente

Visie op gemeente opbouw: het is van belang dat de visie op gemeenteopbouw van de E.A.G. gebaseerd is op de Schrift en het moet concreet gemaakt worden voor de kerkenraad en de gemeenteleden.

Het is belangrijk dat de E.A.G. leert om op een goede manier contact te leggen met leden en bezoekers. Hiervoor is een aantal principes dat ten grondslag ligt aan gemeenteopbouw. Belangrijk is het volgende: Drs. M. van Campen schrijft in zijn boek ‘Gemeenteopbouw rondom het Woord’, dat voordat we praktisch aan de slag gaan, we ons eerst grondig in de Schrift moeten verdiepen en ons afvragen wat het basisprincipe voor het functioneren van de gemeente is:

1. De plaats waar de gemeente functioneert, is niet alleen in de eredienst, maar ook in evangelisatie en kringen.
2. De basis van de gemeentebouw is niet onze bezigheid, maar Gods genade.
3. Het doel van alle bezig zijn in de kerk is het primaire doel van alle gemeenteopbouw, namelijk de volmaking in Christus.
4. De norm waaraan alle werk in de gemeente dient te worden getoetst is het Woord van God.

5. De functioneerwijze - lichaamsgewijs; vergelijkbaar dus met het menselijke lichaam, zoals in 1 Kor.12 beschreven wordt.⁹
6. De gaven, de charismata, die aan de gelovigen worden geschonken tot opbouw van de gemeente; bekwaamheden die ons door de werking van de Heilige Geest in staat stellen een bijdrage aan de gemeente te leveren.
7. De ambten die een vaste structuur geven aan de gemeente. Een centrale rol is toegedacht aan de kerkenraad. Ze hebben hun taak in de bediening van het Woord en de sacramenten, het opzicht en de tucht over de gemeente, evenals in de dienst der barmhartigheid'.¹⁰

8.4 Aanbeveling voor pastorale en diaconale zorg

- Pastorale zorg: formeel een pastoraal team, bestaande uit mannen en vrouwen, waarin pastoraal werkers voor alle doelgroepen in de gemeente zijn ondergebracht. Binnen de E.A.G. wil men het ziekenpastoraat onderbrengen bij het diaconaat. Hierbij moet er onderscheid gemaakt worden tussen ziekenpastoraat (geestelijk) en ziekenzorg (pastoraat en diaconaat). Het pastorale team zorgt voor het ontvangen van de nieuwe bezoekers in de gemeente. Ze maken kennis en noteren hun adres of telefoonnummer om contact met hen op te nemen. Verder dragen zij zorg voor leden in moeilijke omstandigheden. Door gesprekken, gebed en bijbellezen ondersteunen zij deze leden. Voor praktische hulp kan een beroep op het diaconaat gedaan worden. Het pastoraat heeft een goede invloed op de aandacht voor de leden in de gemeente.
- Momenteel is er geen speciaal diaconaal team in de E.A.G. De gemeente zoekt een team van mensen binnen de gemeente die ervaring heeft met praktische zaken. Een team dat verstand heeft van formele zaken bij bijvoorbeeld stadsdelen, justitie en de vreemdelingdienst, zodat ze anderen wegwijs kunnen maken in Nederland. Zieke leden krijgen vanuit de E.A.G. tijdens hun ziekte hulp, zoals in het huishouden en bij de boodschappen.

⁹ Drs. M. van Campen, Gemeenteopbouw. Rondom het Woord (Uitgeverij boekencentrum, Zoetermeer.2000). Blz. 31-32

¹⁰ Stefan Paas, Jezus als Heer in een plat land (Uitgeverij boekencentrum, Zoetermeer 2002). Blz. 71

- Het aanbieden van een cursus Nederlands voor gemeenteleden en belangstellenden. Hierdoor kunnen zij zich beter redden in de maatschappij en hebben meer kansen om een opleiding te volgen, waardoor ze kans maken op een betere baan. Voor deze cursus kan een docent gezocht worden, of de leden en belangstellenden kunnen verwezen worden naar scholen voor Nederlands taal voor buitenlanders, zoals het P.C Hoofdhuis van de Universiteit van Amsterdam. Ook het ROC is een goede school voor een cursus Nederlands voor buitenlanders.

Het voordeel van een taalcursus binnen de E.A.G. is dat een cursus samenbindend werkt. Door een cursus bij een andere instelling krijgt men meer contacten met anderen en kan het de integratie binnen de maatschappij bevorderen.

Het is ook mogelijk om een cursus buiten de E.A.G. te volgen en binnen de E.A.G. met Nederlandse vrijwilligers conversatieles in groepjes te starten. De E.A.G. kan via andere Nederlandse kerken zoals het Leger des Heils of de Onafhankelijke Baptisten gemeente vragen of iemand deze cursus kan geven. Zo kan de E.A.G. contact leggen met andere Nederlandse kerken.

Voor meer onderlinge contacten met andere kerken en groepen, kan de E.A.G. zich aansluiten bij het Evangelisch Contact Amsterdam.

8.5 Afstemming zorg E.A.G. op behoeften

- Het verder ontwikkelen van de visie van de E.A.G.: Het is van belang dat de kerkenraad de visie van de gemeente aan de leden en de belangstellenden vertolkt. Dat zij inzicht krijgen in het doel van de kerk en op welke wijze de kerkenraad voorstelt dit doel te bereiken. De E.A.G. heeft als hoofddoel het bereiken van mensen die God nog niet kennen. Jaarlijks kan de kerkenraad een thema vaststellen waar ze zich in dat jaar op willen richten en wat terugkomt in de eredienst, het mannenwerk, het vrouwenwerk, het kinderwerk, de conferentie en andere activiteiten. Hierdoor krijgen de leden en de nieuwe bezoekers aan E.A.G. een idee van waar de gemeente in dat jaar naar wil streven. Uit de ervaring weet ik dat nieuwe bezoekers vaak vragen wat de E.A.G. doet en wat het doel is van de

gemeente. Het is dus van belang dat de visie en het beleid helder is voor de leden.

- De E.A.G. maakt elk jaar een jaarplan waarin het hoofdthema van het jaar bepaald wordt. Het hele programma van de erediensten en de predikanten, de kinderwerkthema's en de lessen die tijdens dat jaar worden bestudeerd zijn hierop afgestemd. De activiteiten van elk jaar worden van tevoren besproken en er worden plannen voor uitstapjes gemaakt. Dit plan wordt helder voor alle leden van de E.A.G. Omdat de E.A.G. nog een kleine gemeente is, wordt op dit moment het plan per jaar gemaakt.
- De eredienst is het centrum van gemeenteopbouw: voor de geloofsopbouw is het regelmatig onder Gods Woord komen onmisbaar. Het levende geloof wordt door de prediking van het evangelie versterkt. De eredienst wordt wel eens de kraamkamer van de Heilige Geest genoemd. De Heilige Geest werkt tijdens de dienst en kan wedergeboorte tot stand brengen. Christen-Egyptenaren vinden de preek belangrijk tijdens de dienst, omdat de preek meestal de geestelijke voeding geeft. Daarom is het van belang dat er aandacht wordt besteed aan het uitnodigen van predikanten voor de eredienst, zodat er goede kwaliteit wordt geboden. De preek moet geestelijk opbouwend, praktisch en nuttig zijn. De inhoud, stijl en de vormgeving van de eredienst moet bijdragen aan een boeiend geheel. Uit de enquête bleek dat de onkerkelijke groep gebed en contact vanuit de E.A.G. nodig heeft. Ze zijn bereid om naar de E.A.G. te komen. Deze groep heeft aandacht nodig en de E.A.G. moet een brug bouwen met deze groep. Ze hebben geen christelijke gemeenschap.
- Zending en evangelisatie zijn de enige methoden om hen met het Woord van God bekend te maken. Het is belangrijk om hen te bezoeken en met hen het Woord van God lezen en te bidden. Dit heeft een sterke invloed op het geestelijk leven van deze groep.
- Activiteiten: communicatie binnen de gemeente is erg belangrijk. 'hoe een boodschap ontvangen wordt, is van cruciale betekenis, maar ook hoe de boodschap uitgezonden wordt'¹¹. Hiermee wordt de verhouding tussen boodschap en ontvanger bedoeld. De E.A.G. kan regelmatig geestelijke

¹¹ A.Plas, Gemeenteopbouw groepsgewijs (Uitgeverij boekencentrum, Zoetermeer 2001) blz. 26, 27

activiteiten door het jaar heen verzorgen, zoals één keer per jaar een geestelijke conferentie, een uitstapje naar een kinderpark voor kinderen en de ouders samen. Jaarlijks houdt de E.A.G. een opwekkingscampagne waarin alle leden binnen en buiten de gemeente worden uitgenodigd. De leden kunnen de contacten tijdens deze campagne opvolgen en nazorg verlenen aan de mensen die een keuze voor Jezus maken of hun keuze vernieuwen. Er kan aandacht besteed worden aan hoe men nazorg kan geven.

- Kinderwerk: De E.A.G. kan contact opnemen met een stichting voor kinderwerk om een cursus te geven voor kinderwerkers. Deze stichting heeft veel ervaring over omgaan met kinderen op de zondagschool. Zij behandelen tijdens de cursus problemen die veel voorkomen bij kinderen van verschillende leeftijden.
- Het pastorale en diaconale team kan een sociale kaart samenstellen van organisaties en personen waar ze mensen vanuit de gemeente naartoe kunnen verwijzen, zodat niet alle hulp vanuit de gemeente afkomstig hoeft te zijn.

8.6 Ontwikkeling beleidsplan

De E.A.G. kan een beleidsplan voor verschillende jaren maken. Hierin wordt een voorstel gedaan over hoe de gemeente gefaseerd aan verschillende doelen kan werken, zoals een cursus kinderwerk, het opstarten van Nederlandse les, het vormen en trainen van een pastoraal team, een cursus voor mensen die de basis van het geloof willen leren kennen, hoe je kleine groepen kan leiden en hoe je een ander het evangelie uit kan leggen.

Ontwikkeling beleidsplan 2008-2010

In dit plan wordt het jaarplan en de begroting samengesteld voor meerdere jaren. In 2008 kunnen folders gedrukt, uitgedeeld of opgestuurd worden. In 2009 kan een website gemaakt worden en in 2010 zou het goed zijn om een nieuw gebouw te hebben, als er een nieuw gebouw gevonden kan worden.

Bij een meerjarenplan is het van belang om te kijken of de financiën van de gemeente voldoende zijn om een plan te kunnen uitvoeren, of hoe geld gevonden kan worden voor nieuwe projecten, zoals een nieuw gebouw.

Omdat de E.A.G. nog een kleine gemeente is, kan een meerjarenplan voor twee of drie jaar gemaakt worden.

Tot Slot

De E.A.G. moet Egyptische christenen opvangen en geestelijke aandacht geven. Zij moet beter uitleggen wat de gemeente betekent volgens de Bijbel en wat Jezus Christus voor Zijn lichaam gedaan heeft. Ik wens de E.A.G. veel plezier met God dienen, wijsheid en zegen toe.

Bijlagen

Bijlage 1

Enquêtevragen voor leden en voormalige leden van de E.A.G.

In deze enquête worden een aantal open en gesloten vragen gesteld ten behoeve van het onderzoek naar persoonlijke gegevens, beleving van het leven in Nederland, kerkelijke betrokkenheid, hoe Egyptenaren de E.A.G in Amsterdam ervaren, de tevredenheid van de leden van de E.A.G over het pastoraat en diaconaat in de gemeente en de oorzaken die hen belemmeren kerkdiensten te bezoeken.

Als u een vraag niet kunt beantwoorden, ga dan naar de volgende vraag.

Persoonlijke gegevens

1. Geslacht m/v

2. Leeftijd

☐	15-20	☐	40-45
☐	20-25	☐	45-50
☐	25-30	☐	50-60
☐	30-35	☐	60-70
☐	35-40	☐	boven 70

3. In welk land bent u geboren?
.....

4. Welke nationaliteit heeft u?
.....

5. Hoe lang bent u in Nederland?

☐	Korter dan 2 jaar
☐	Meer dan 2 jaar
☐	Meer dan 5 jaar
☐	Meer dan 10 jaar
☐	Meer dan 20 jaar

6. Wat is uw Burgerlijke staat?

☐	Ongehuwd
☐	Getrouwd
☐	Weduw(e)naar
☐	Gescheiden

7. Wat is uw hoogst genoten opleiding?

- geen
- Lager onderwijs
- Lager beroepsonderwijs
- MBO
- HBO
- Academisch

8. Wat zijn uw huidige activiteiten?

- Studeren
- Werken en studeren
- Huisvrouw/man zijn
- Werkeloos zijn
- Vrijwilligerswerk

Hoe ervaart u het leven in Nederland? U kunt meerdere onderwerpen aankruisen.

1. Wat vond u moeilijk toen u naar Nederland kwam?

- Heimwee
- Cultuur
- Taal
- Werk vinden
- Een kerk vinden
- Het leven in Nederland
- Klimaat
- Manier van omgaan
- Andere waarden en normen
- Anders, namelijk

2. Wat miste u toen u in Nederland kwam wonen?

- De gemeente
- Mijn familie
- Vrienden
- Mijn cultuur
- Anders, namelijk

3. Wat is de echte reden dat u naar Nederland bent gekomen?

.....

Kerkelijke betrokkenheid

1. Hoe lang komt u al in de A.E.G.?

- 0 - 2 jaar
- 2 - 5jaar
- meer dan 5 jaar
- ik kom niet meer in de EAG (zie vraag 2 en 3)

2. Hoe lang bent u bij de E.A.G geweest?

Deze vraag alleen beantwoorden als u niet meer naar de E.A.G. komt

- 0 - 2 jaar
- 2 - 5jaar
- meer dan 5 jaar

4. Gaat u naar een andere gemeente (Arabisch of Nederlands) in Amsterdam? Welke?

- Ja
- Nee

4. Bent u wel eens naar een kerk in Nederland geweest? Zo nee, waarom niet?

- Regelmatig
- Heel weinig
- Nooit
-

5. Ging u in uw thuisland naar de kerk? Zo ja, welke?

- Koptisch Orthodoxe kerk
- Evangelische kerk
- Katholieke kerk
- Anders, namelijk.....

6. Welke rol speelt uw cultuur dat u nooit naar een kerk in Nederland bent geweest?

.....
.....
.....
.

Waardering van de E.A.G

1. Wat vindt u in het algemeen van de E.A.G?

- Zeer goed
- Goed
- Redelijk
- Matig
- Slecht

2. Welke invloed heeft de E.A.G op uw geestelijke groei?

- Zeer goed
- Goed
- Redelijk
- Matig
- Slecht

3. Waarom is de E.A.G belangrijk voor u?

- Het kunnen bijwonen van een kerkdienst
- De Arabische taal
- Gemeenschap
- Kunnen spreken over mijn geloofs- en levensvragen (pastoraat)
- Praktische hulp (diaconaat)
- Kinderwerk
- Veilige plek
- Beter dan niets
- Anders, namelijk

5. Wat zijn de redenen dat u niet meer naar de E.A.G komt?

.....
.....

6. Wilt u nog een dienst bij de E.A.G bijwonen? Kunt u uw antwoord toelichten?

.....
.....

7. Wat mist u in de E.A.G?

- Diaconale, praktische zorg
- Pastorale, geestelijk zorg
- Activiteiten, zo ja welke?
- Gemeenschap

7. Hoe vindt u de onderlinge gemeenschap in de E.A.G.?

- Zeer goed
- Goed
- Redelijk
- Matig
- Slecht

8. Wat zijn volgens u de sterke en zwakke kanten van de E.A.G?

a.Sterke

.....

b.Zwakke

.....

9.a. Vindt u dat de pastorale zorg in de E.A.G. aan sluit bij uw behoefte aan geestelijke zorg ?
Kunt u uw antwoord toelichten?

.....
.....

b. Vindt u dat de diaconale zorg in de E.A.G. aansluit bij uw behoefte aan praktische hulp?
Kunt u uw antwoord toelichten.?

.....
.....

10. Stel dat er geen E.A.G in Amsterdam zou zijn, wat zou u dan vooral missen?

.....
.....
..

11. Welke punten moeten volgens u verbeterd worden in de E.A.G?

.....
.....

Bijlage 2: Overzicht van de voorkeuze – antwoord van E.A.G.- leden
Aantal respondenten = 30

Enkele opmerkingen:

Categorie	A. Personen gegevens							
Geslacht	Man	Vrouw						
	17	13						
Leeftijd	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	<45		
	2	4	7	10	4	3		
Geboorteland	Egypte	Nederland	Syrië					
	27		3					
Nationaliteit	Nederlandse	Egyptische						
	25	5						
Aantal jaren in NL	2	5	10	20 jaar				
	1	5	11	13				
Burgerlijke staat	Gehuwd	Ongehuwd						
	26	4						
Opleiding	Hbo	Mbo						
	18	12						
Activiteiten	Werken	St+we	Huisvrouw					
	22	2	13					
B. Het leven in Nederland								
Moeilijkheden	Heimwee	Cultuur	Taal	Het leven	Werk	Kerk vinden	Het weer	
	22	8	26	13	13	3	14	
Missen in NL	Gemeente	Familie	Vrienden	Cultuur				
	25	23	16	2				
Reden om naar NL te komen	Werk	Echtgenoten						
	16	14						
C. Kerkelijke betrokkenheid								
Hoe lang in de E.A.G.	2	2-5	<5					
	7	6	17					
Naar andere gemeente	Arabische gem.	NL. gem.						
	7	3	De rest is 20 R die alleen naar de E.A.G komen.					
Eens naar andere gem.	Regelmatig	Nauwelijks	Nooit					
	3	7	0					
	Nooit = Vast leden bij E.A.G							
In thuisland naar gemeente	Koptisch	Evangelisch						
	7	23						
Rol cultuur	Ja	Nee						

reden om naar een gem. te gaan	2	7	De rest is 21 R die geen motie met cultuur vanwege de arabische dienst in de E.A.G			
D. Waardering van de E.A.G						
Wat vind u van de E.A.G.	Zeer goed	Goed	Redelijk			
	9	19	2			
Uw geestelijke groei	Zeer goed	Goed	Redelijk			
	11	14	5			
De E.A.G. is belangrijk vanwege	Dienst	Taal	Gemeenschap	Kinderwerk	Veilige omgeving	Diaconaat
	21	17	24	22	12	5
Reden om niet naar de E.A.G te komen	Werk	Kinderwerk	Pastorale	Illegaliteit		
	8		2	2		
Wilt u nog naar de E.A.G.	Ja	Nee				
	25	0	Ze zijn tevreden met de E.A.G vooral de dienst en, gemeenschap. De rest is 5 R die niet beantwoord ook geen commentaar gegeven			
Wat mist u in de E.A.G?	Diaconale	Pastorale	Activiteit	Gemeenschap		
	5	13	18	6		
Onderlinge gemeenschap	Zeer goed	Goed	Redelijk			
	4	16	10			
Sterke punten	Gemeenschap	Dienst	Plaats	Taal		
	26	25	1	20		
Zwakke punten	Kinderwerk	Geen eigen gebouw	Pastorale zorg	Gemeenschap	Activiteiten	Dienst
	5	2	7	8	12	1
Pastorale zorg	Ja	Nee	Geen voorganger			
	13	17	4	De meeste leden geven aan dat de E.A.G te kort geestelijke aandacht aan hen heeft.		
Diaconale zorg	Ja	Nee				
	5	7	De rest is 18 R die de vraag niet beantwoord hebben (hebben geen hulp nodig)			
Behoeft aan de E.A.G.	Zeer	Redelijk	Nee			
	26	0	0 De rest is 4 R die ook naar dekoptische kerk gaan.			
Punten ter verbetering	Gemeenschap	Pastorale zorg	Kinderwerk	Bidstond	Dienst	
	12	10	7	1	5	

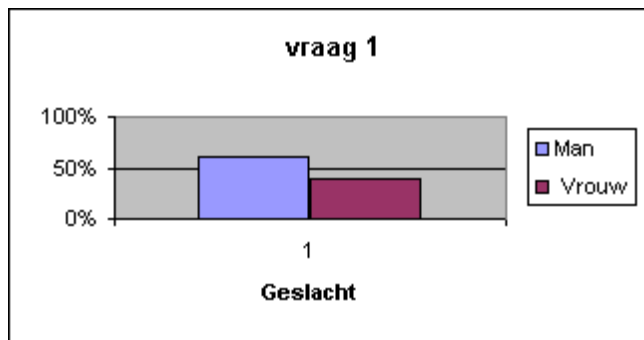
Bijlage 3:

Grafieken van de antwoorden van de E.A.G.- leden

3.1: Gegevens van de onderzochte groep E.A.G.- leden

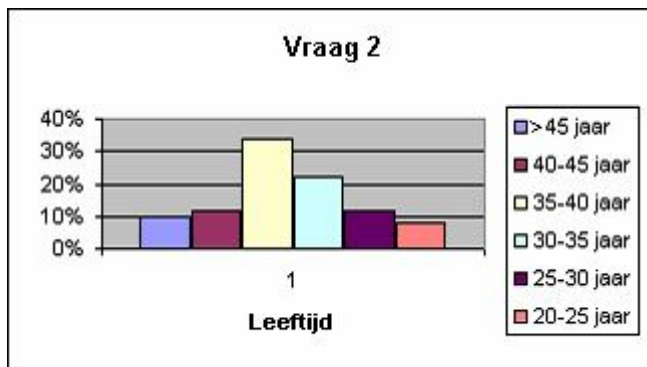
3.1.1 Geslacht van de E.A.G. respondenten .

Man	Vrouw
60%	40%

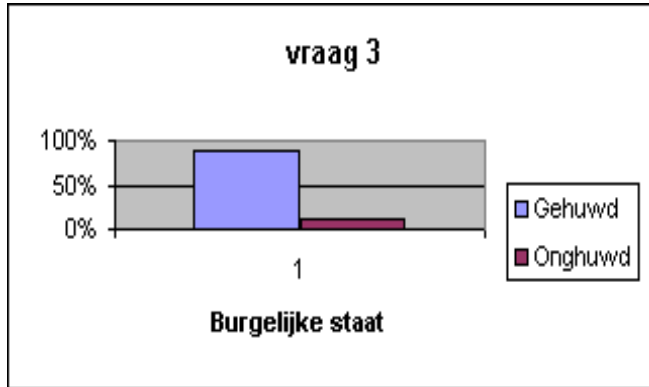
3.1.2 Leeftijd van de E.A.G. respondenten

Leeftijd	>45 jaar	40-45 jaar	35-40 jaar	30-35 jaar	25-30 jaar	20-25 jaar
	10%	12%	34%	22%	12%	8%

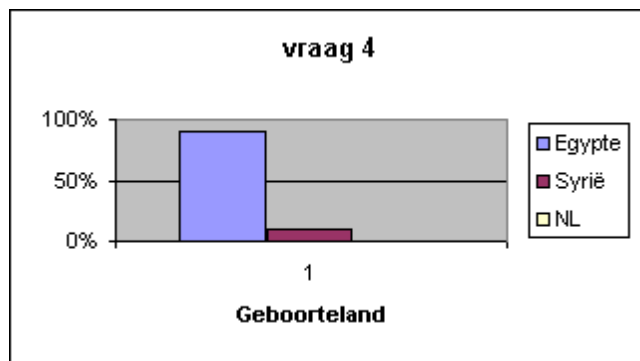
3.1.3 Burgerlijke staat van de E.A.G. respondenten

Gehuwd Ongehuwd
88% 12%

3.1.4 Het geboorteland van de E.A.G. respondenten

Geboorteland
Egypte Syrië NL
90% 10% 0%

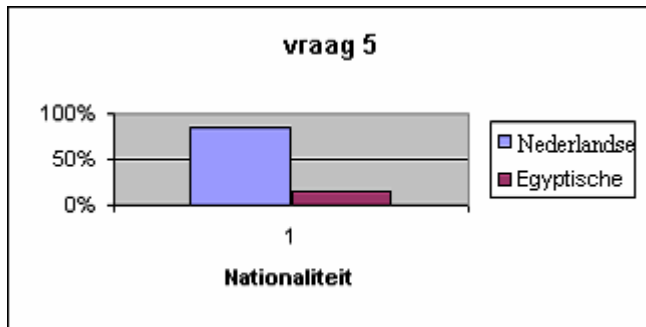

3.1.5 De nationaliteit van de E.A.G. respondenten

Nationaliteit

Nederlandse Egyptische

84% 16%

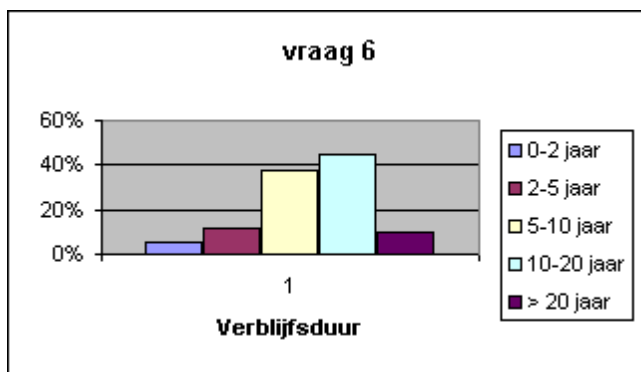

3.1.6 Verblijfsduur van de E.A.G. respondenten in Nederland

Verblijfsduur in Nederland

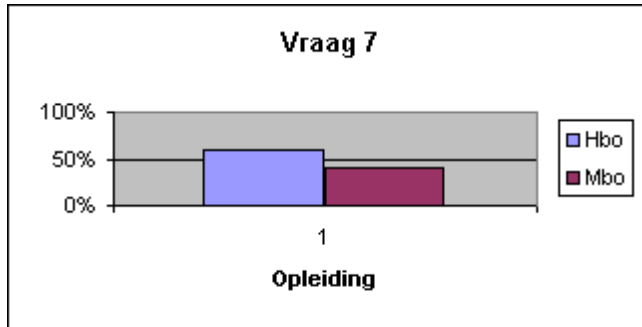
0-2 jaar 2-5 jaar 5-10 jaar 10-20 jaar > 20 jaar

5% 12% 38% 45% 10%

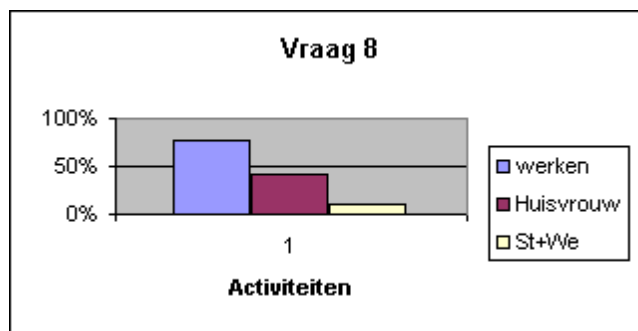
3.1.7 Opleidingsniveau van de E.A.G. respondenten

Opleiding	Hbo	Mbo
	60%	40%

3.1.8 Activiteiten van de E.A.G. respondenten.

Activiteiten	werken	Huisvrouw	St+We
	78%	42%	10%

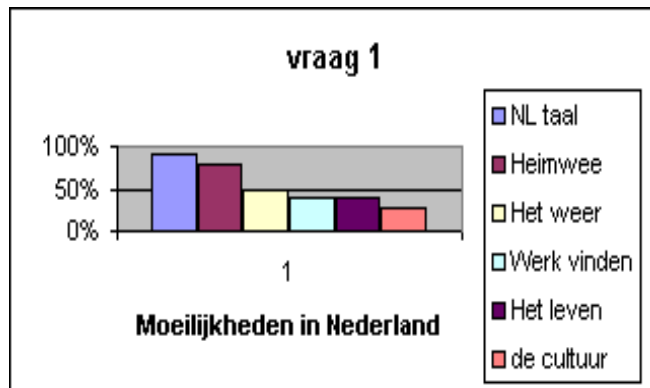

Samen meer dan 100% omdat sommige leden meer functies vervullen, bv. huisvrouw + werken.

3.2: Moeilijkheden die men bij het leven in Nederland (NL) ervaart

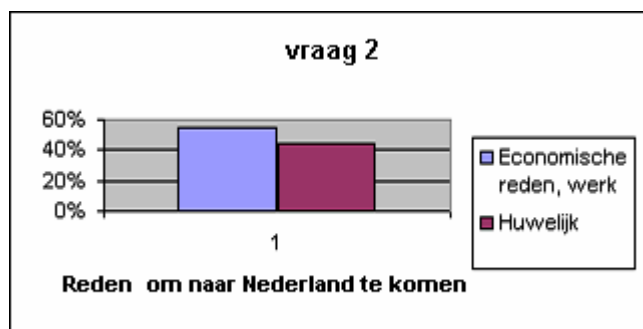
3.2.1 Moeilijkheden die de E.A.G. respondenten in Nederland ervaren.

NL taal	Heimwee	Het weer	Werk vinden	Het leven	de cultuur
90%	78%	47%	40%	40%	28%

3.2.2 Reden waarom de E.A.G. respondenten naar Nederland zijn gekomen.

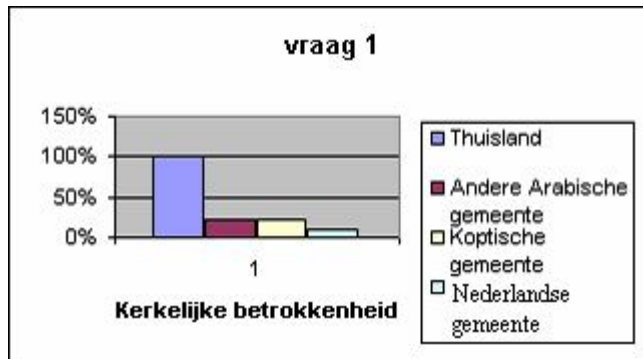
Economische reden, werk	Huwelijk
55%	45%

Vraag 3.3: Kerkelijke betrokkenheid

3.3.1 Kerkelijke betrokkenheid van de E.A.G. respondenten

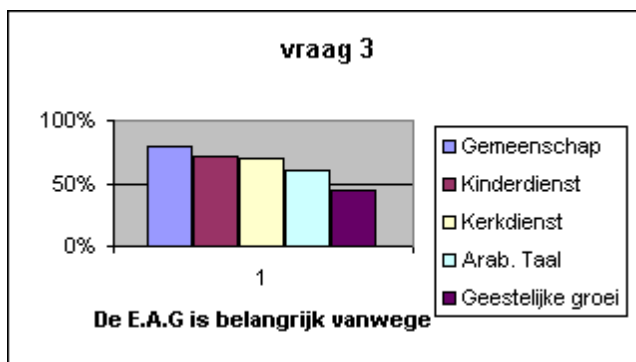
Thuisland	Andere Arabische gemeente	Koptisch gemeente	Nederlandse gemeente
100%	22%	22%	10%

Vraag 3.4: Waardering van de E.A.G

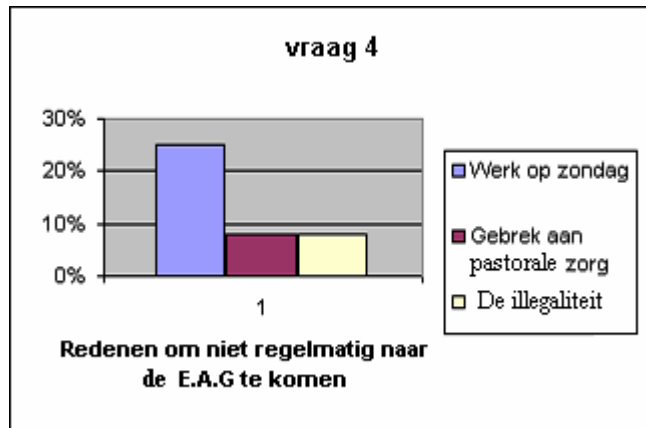
3.4.1 Waardering van de E.A.G. door de E.A.G. respondenten

Gemeenschap	Kinderdienst	Kerkdienst	Arab. Taal	Geestelijke groei
80%	72%	70%	60%	45%

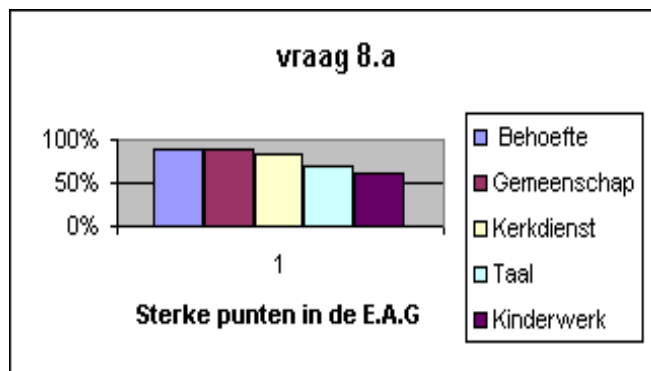
3.4.2 Redenen van de E.A.G. respondenten om niet regelmatig naar de E.A.G. te komen

Werk op zondag	Gebrek aan pastorale zorg	De illegaliteit
25%	8%	8%

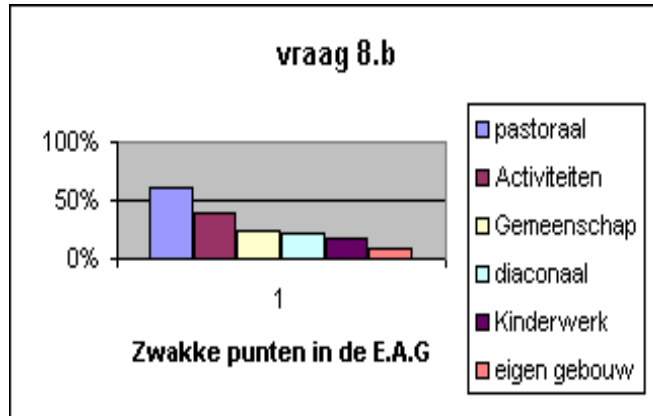
3.4.3 Sterke punten van de E.A.G volgens de E.A.G. respondenten

Behoefte	Gemeenschap	Kerkdienst	Taal	Kinderwerk
90%	88%	82%	70%	60%

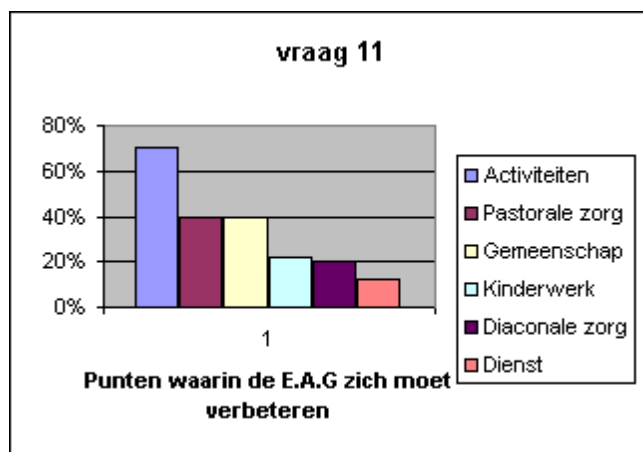
3.4.4 Zwakke punten van de E.A.G. volgens de E.A.G. respondenten

pastoraal	Activiteiten	Gemeenschap	diaconaal	Kinderwerk	eigen gebouw
60%	40%	25%	22%	18%	8%

3.4.5 Punten waarin de E.A.G zich volgens de A.E.G. respondenten moet verbeteren.

Activiteiten	Pastorale zorg	Gemeenschap	Kinderwerk	Diaconale zorg	Dienst
70%	40%	40%	22%	20%	12%

Bijlage 4: Overzicht van de antwoorden door voormalige E.A.G.-leden

Aantal respondenten = 10

Categorie	A. Personen gegevens						
Geslacht	Man	Vrouw					
	6	4					
leeftijd	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	<45	
			1	6	1	2	
Geboorteland	Egypte	Nederland					
	10						
Nationaliteit	Nederlands	Egyptische					
	10						
Aantal jaren in Nederland	2	5	10	20 jaar			
		3	3	4			
Burgerlijke staat	Gehuwde	Ongehuwd					
	10						
Opleiding	Hbo	Mbo					
	5	5					
Activiteiten	Werken	St+we	Huisvrouw				
	6		4				
	B. Het leven in Nederland						
Moelijkheden	Heimwee	Cultuur	Taal	Het leven	Werk	Kerk vinden	Het weer
	6	2	6	2	1		2
Missen in Nederland	Gemeente	Familie	Vrienden	Cultuur		Werk	
	2	3	3	3		3	
Reden om naar NL te komen	Werk	Echtgenoten	Discriminatie in Egypte				
	8	2	3				
	C. Kerkelijke betrokkenheid						
Hoe lang in de E.A.G	2	2-5	<5				
		5	5				
Naar andere gemeenten	Arabisch gem.	Ned. gem.	De rest is 3 R die nog steeds niet naar een andere gemeente gaan.				
	1	6					
Soms naar een andere gemeente.	Regelmatig	Nauwelijks	Nooit				
	2	1	0				
In thuisland naar gemeente.	Koptisch gemeente	Evangelische gemeente	De rest is 3R die niet in het thuisland naar een gemeente zijn gegaan, (zijn in Nederland voor het eerst gegaan)				
	1	6					

Is de cultuur een reden om naar de gemeente te gaan?	Ja	Nee				
	3		De rest is 7 R die geen belangstelling voor de vraag hebben.			
D. Waardering van de E.A.G.						
Wat vind u van de E.A.G.?	Zeer goed	Goed	Redelijk			
	1	6	1			
Uw geestelijke groei	Zeer goed	Goed	Redelijk			
	1	5	2			
De E.A.G. is belangrijk vanwege	Dienst	Taal	Gemeenschap	kinderwerk	Veilige omgeving	Pastoraat
	2	6	6	4	2	1
Redenen om niet naar de E.A.G te komen	Werk	Kinderwerk	Pastorale	Verhuizen		
	4	3	3	6		
Wilt u nog naar de E.A.G komen?	Ja	Nee				
	4		De rest is 6 R die een Nederlandstalige gemeente bezoeken . naar aanleiding van een verhuizing			
Wat mist u in de E.A.G?	Diaconale zorg	Pastorale zorg	Activiteit	Gemeenschap		
	3	3	3	4		
Onderlinge gemeenschap	Zeer goed	Goed	Redelijk			
	2		6			
Sterke punten	Gemeenschap	Pastorale zorg	Kinderwerk	Taal		
	3	5	3	20		
Zwakke punten	Kinderwerk	Geen eigen gebouw	Pastorale zorg	Gemeenschap	Activiteit	Dienst
	4	2		5		
Pastorale zorg	Ja	Nee	Geen voorganger			
	6		4	Er is geen pastoraal team dat verantwoordelijk is voor de pastorale zorg		
Diaconale zorg	Ja	Nee				
	2		De rest is 8R die kunnen hulp krijgen via hun Nederlandse familieband.			
Behoeft aan de E.A.G	Groot	Redelijk	Geen			
	2		5			
Punten ter verbetering	Gemeenschap	Pastorale zorg	Kinderwerk	Bidstond	Kerkdienst	
	4	4	5		5	

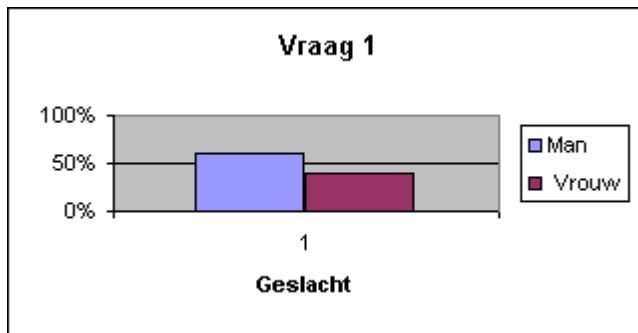
Bijlage 5:

Grafieken van de antwoorden van de voormalige E.A.G.-leden

Vraag 5.1: gegevens van de onderzochte groep voormalige E.A.G leden.

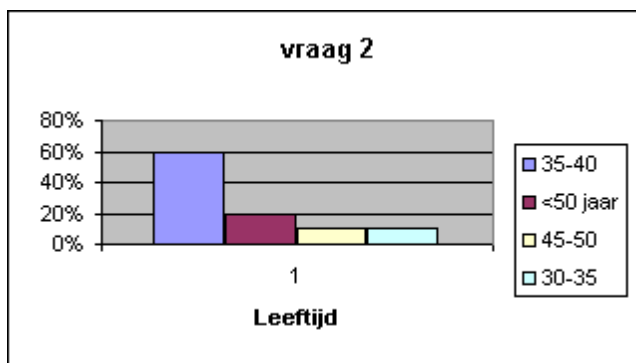
5.1.1 Geslacht van de voormalige E.A.G. leden

Man	Vrouw
60%	40%

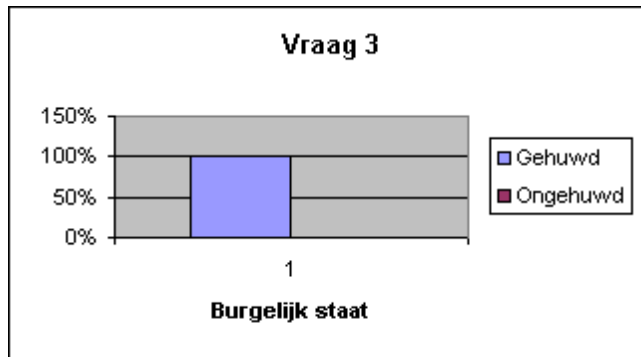
5.1.2 Leeftijd van de voormalige E.A.G. respondenten

Leeftijd	<50 jaar	45-50	30-35
35-40	20%	10%	10%
60%			

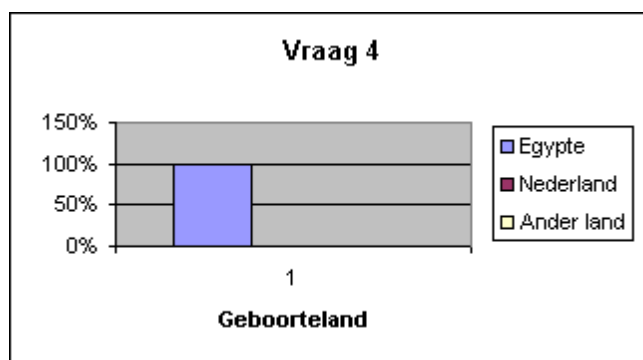
5.1.3 Burgerlijke staat van de voormalige E.A.G. respondenten

Gehuwd Ongehuwd
100% 0%

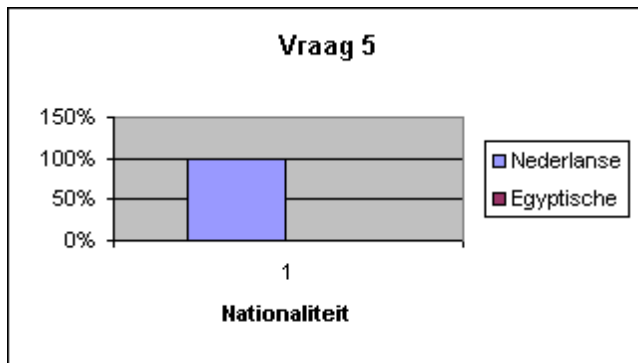
5.1.4 Het geboorteland van de voormalige E.A.G. respondenten

Geboorteland
Egypte Nederland Ander land
100% 0% 0%

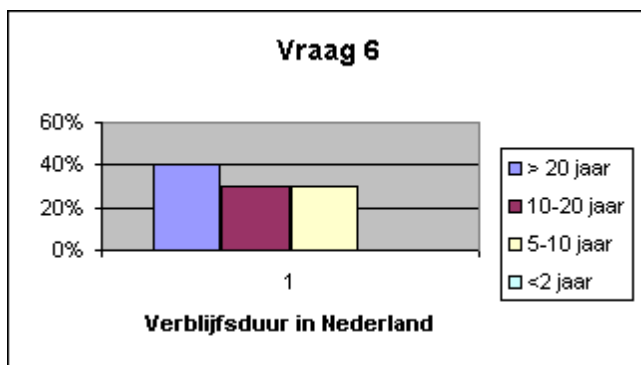
5.1.5 De nationaliteit van de voormalige E.A.G. respondenten

Nederlandse Nationaliteit	Egyptische Nationaliteit
100%	0%

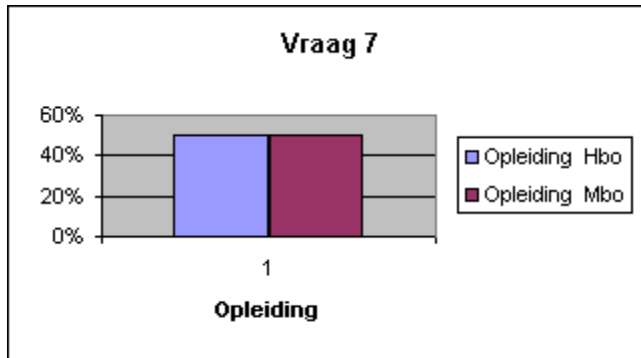
5.1.6 Duur van het verblijf van de voormalige E.A.G. respondenten in Nederland

Verblijfsduur in Nederland	Verblijfsduur in Nederland	Verblijfsduur in Nederland	Verblijfsduur in Nederland
> 20 jaar	10-20 jaar	5-10 jaar	<2 jaar
40%	30%	30%	0%

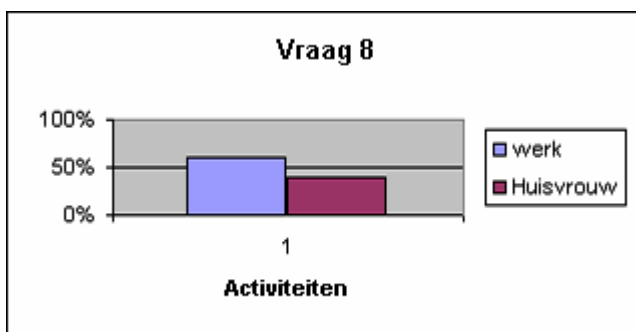
5.1.7 Opleidingsniveau van de voormalige E.A.G. respondenten

Opleiding
Hbo Mbo
50% 50%

5.1.8 Activiteiten van de voormalige E.A.G. respondenten.

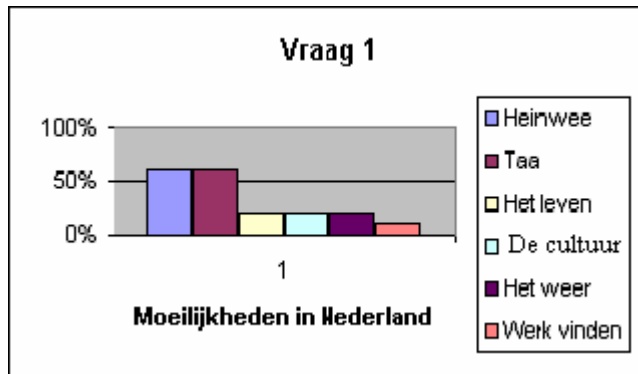
Activiteiten
Werk Huisvrouw
60% 40%

Vraag 5.2: Moeilijkheden die men bij het leven in Nederland ervaart

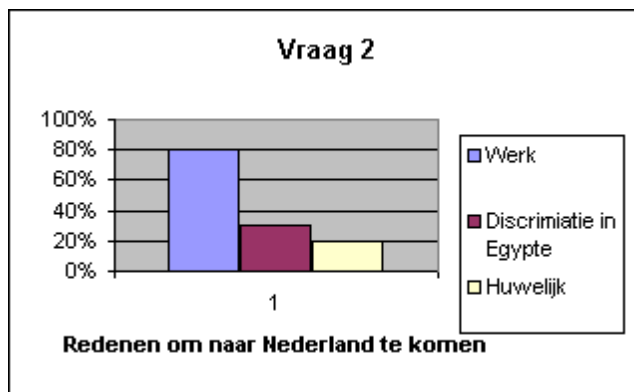
5.2.1 Moeilijkheden die voormalige E.A.G. respondenten in Nederland ervaren.

Heimwee	Taal	Het leven	De cultuur	Het weer	Werk vinden
60%	60%	20%	20%	20%	10%

5.2.2 Redenen waarom voormalige E.A.G. respondenten naar Nederland zijn gekomen.

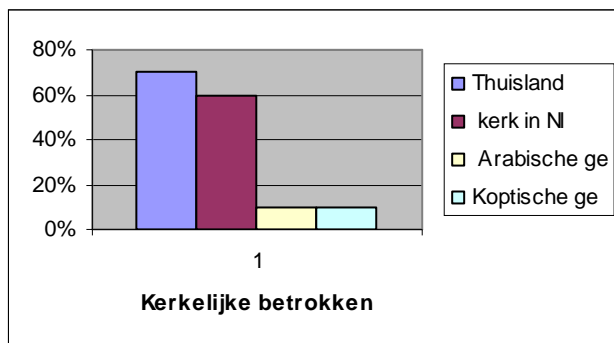
Werk	Discriminatie in Egypte	Huwelijk
80%	30%	20%

Vraag 5.3: Kerkelijke betrokkenheid

5.3.1 Kerkelijke betrokkenheid van voormalige E.A.G. respondenten

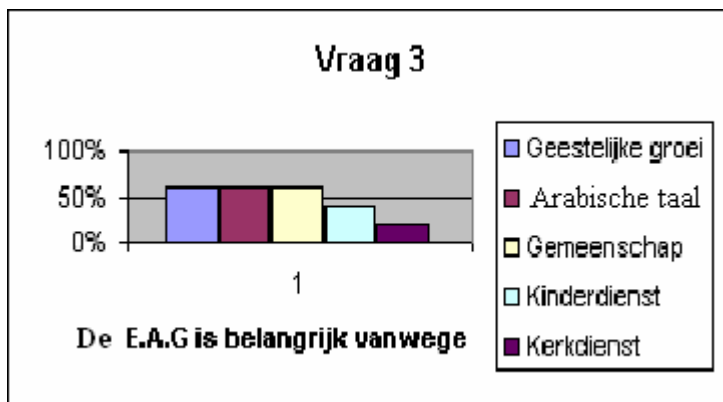
Thuisland	Kerk in Nederland	Arabische gemeente	Koptisch gemeente
70%	60%	10%	10%

Vraag 5.4: Waardering van de E.A.G

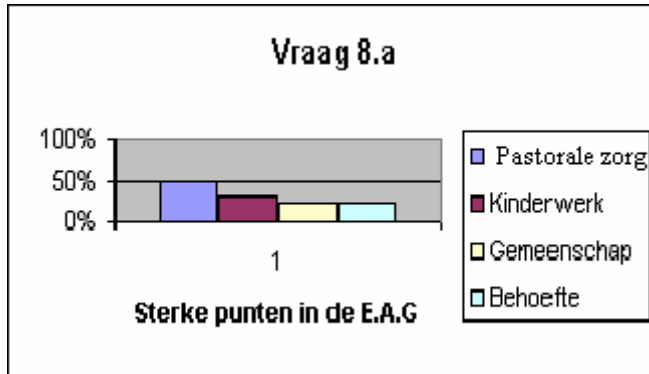
5.4.1 Waardering van de E.A.G. door voormalige E.A.G. respondenten

Geestelijke groei	Arabische taal	Gemeenschap	Kinderdienst	Kerkdienst
60%	60%	60%	40%	20%

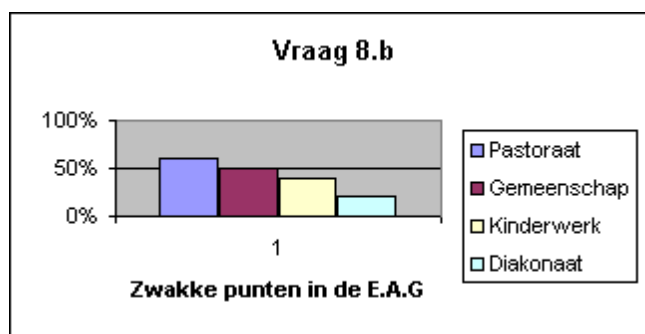
5.4.2 Sterke punten van de E.A.G volgens de voormalige E.A.G. respondenten

Pastorale zorg	Kinderwerk	Gemeenschap	Behoeft
50%	30%	20%	20%

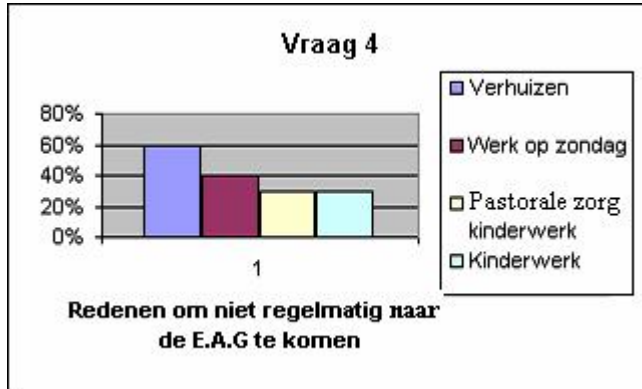
5.4.3 Zwakke punten van de E.A.G. volgens de voormalige E.A.G. respondent

Pastoraat	Gemeenschap	Kinderwerk	Diakonaat
60%	50%	40%	20%

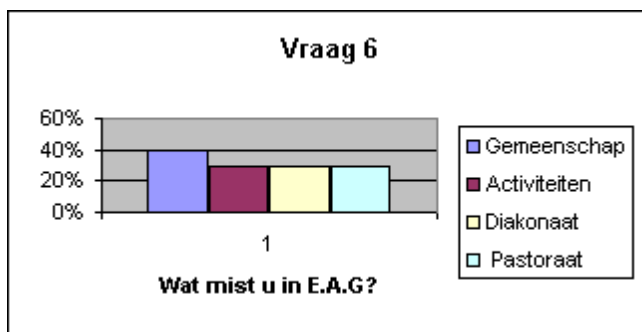
5.4.4 Redenen van de voormalige E.A.G. respondenten om niet regelmatig naar de E.A.G. te komen

Verhuizen	Werk op zondag	Pastorale zorg kinderwerk	Kinderwerk
60%	40%	30%	30%

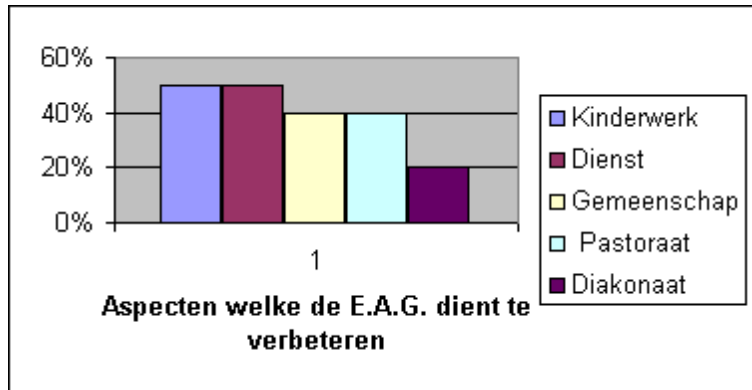
5.4.5 Aspecten die de voormalige E.A.G. respondenten in de E.A.G missen

Gemeenschap	Activiteiten	Diakonaat	Pastoraat
40%	30%	30%	30%

5.4.6 Aspecten welke de E.A.G., volgens de voormalige E.A.G. respondenten, dient te verbeteren.

Kinderwerk Dienst Gemeenschap Pastoraat Diakonaat
50% 50% 40% 40% 20%

Bijlage 6: Enquêtevragen voor de leden buiten de kerk (de onkerkelijke groep)

Enquêtevragen voor de onkerkelijke groep:

Persoonlijke gegevens

1. Geslacht m/v
2. Leeftijd
 - 15-20 40-45
 - 20-25 45-50
 - 25-30 50-60
 - 30-35 60-70
 - 35-40 boven 70
3. In welk land bent u geboren?
.....
4. Welke nationaliteit heeft u?
.....
5. Hoe lang bent u in Nederland?
 - Korter dan 2 jaar
 - Meer dan 2 jaar
 - Meer dan 5 jaar
 - Meer dan 10 jaar
 - Meer dan 20 jaar
6. Wat is uw Burgerlijke staat?
 - Ongehuwd
 - Getrouwd
 - Weduw(e)naar
 - Gescheiden
7. Wat is u hoogst genoten opleiding?
 - geen
 - Lager onderwijs
 - Lager beroepsonderwijs
 - MBO
 - HBO
 - Academisch
8. Wat zijn uw huidige activiteiten?
 - Studeren
 - Werken en studeren
 - Huisvrouw/man zijn
 - Werkeloos zijn
 - Vrijwilligerswerk

Hoe ervaart u het leven in Nederland? U kunt meerdere onderwerpen aankruisen.

1. Wat vond u moeilijk toen u naar Nederland kwam?

- Heimwee
- Cultuur
- Taal
- Werk vinden
- Een kerk vinden
- Het leven in Nederland
- Klimaat
- Manier van omgaan
- Andere waarden en normen
- Anders, namelijk

2. Wat miste u toen u in Nederland kwam wonen?

- De gemeente
- Mijn familie
- Vrienden
- Mijn cultuur
- Anders, namelijk

3. Wat is de echte reden dat u naar Nederland bent gekomen?

.....

Kerkelijke betrokkenheid

1. Ging u in uw thuisland naar de kerk? Zo ja. Welke?

- Koptisch Orthodoxe kerk
- Evangelische kerk
- Katholieke kerk
- Anders, namelijk.....

2. Wat zijn de redenen dat u niet naar een kerk gaat?

.....
.....

3. Speelt uw cultuur een rol in het feit dat u nooit naar een kerk in Nederland bent geweest?

.....
.....

4. Hoe is het leven zonder een gemeenschap binnen een kerkelijk verband?

.....
.....

5. Hebt u van het bestaan van de E.A.G gehoord?

Zo ja, wat?

Nee.....

6. Wilt u naar de E.A.G komen? En waarom?

Ja,.....

Nee,.....

8. Wat verwacht u van de E.A.G.?

- Gemeenschap met andere christenen
- Gebed
- Pastorale zorg
- Diakonale hulp
- Anders, namelijk

Bijlage 7: Overzicht van de antwoorden door de onkerkelijk groep
Aantal respondenten = 10

Categorie	A. Personen gegevens					
Geslacht	Man	Vrouw				
	10		Geen vrouwen = heb ik niet ontmoet.			
Leeftijd	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	<45
			5	5		
Geboorteland	Egypte	Nederland				
	9	1				
Nationaliteit	Nederlandse	Egyptische				
	9	1				
Aantal jaren in Nederland	2	5	10	20 jaar		
			6	4		
Burgerlijke staat	Gehuwd	Ongehuwd				
	9	1				
Opleiding	Hbo	Mbo				
	3	7				
Activiteiten	Werk	St+we	Huisvrouw			
	10					
B. Het leven in Nederland						
Moelijkheden	Heimwee	Cultuur	Taal	Het leven	Werk	Kerk vinden
	9		9	6		5
Wat ik mis in Nederland	Gemeente	Familie	Vrienden	Cultuur	Werk	
		7	6			
Reden om naar Nederland te komen	Werk	Echtgenote	Godsdienst (Islam)			
	8		2			
C. kerkelijke betrokkenheid						
In het thuisland naar een kerk	Koptisch	Evangelisch				
	6	2	De rest is 2 R die niet in hun thuisland naar de kerk gaan.			
Redenen om niet naar een kerk te gaan	Werk	Bezoek al een Egyptische gemeente	Geen Christelijke basis			
	6	2	2	men is niet tevreden met de Egyptische kerk in Nederland (Koptische kerk) vanwege de gemeenschap en sfeer		

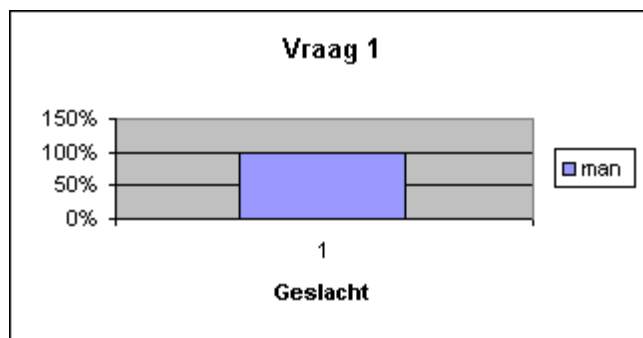
Is de cultuur een reden om naar de kerk te gaan?.	Ja	Nee	
	6		De rest is 4 R die geen belangstelling voor de vraag hebben.
Het leven zonder gemeenschap	Christelijke tv uitzending via schotel	Thuis bidden	
	6	1	de rest is 3 R ; zij hebben geen behoefte aan gemeenschap n.
Heeft u over de E.A.G. gehoord?	Ja	Nee	
	6		
Wilt u naar de E.A.G .komen?	Ja	Nee	
	6		
Verwachting van de E.A.G.	Contact met ons opnemen	Bidden voor ons	
	2	5	Er is behoefte bij deze groep om vanuit de E.A.G. contact mee op te nemen

Bijlage 8: Grafieken van respondenten bij de onkerkelijke groep

Vraag 8.1: gegevens van de onderzochte groep onkerkelijken .

8.1.1 Geslacht van de onkerkelijke groep respondenten.

man
100%

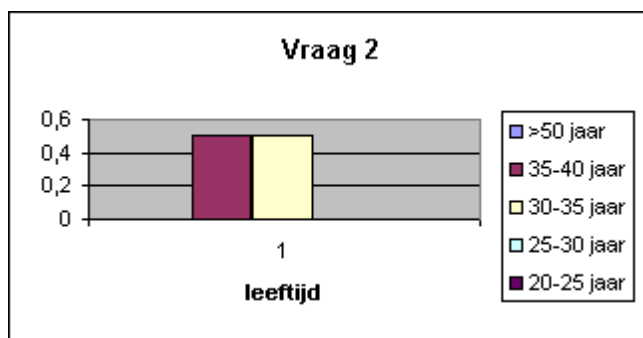

Waarom zijn er alleen mannen?

Ik ben geen vrouwen bij deze groep respondenten tegengekomen

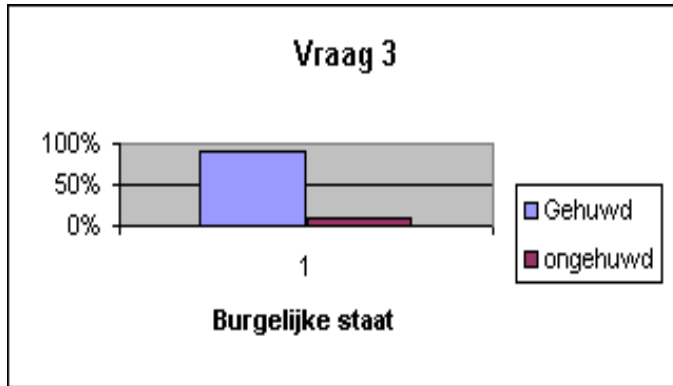
8.1.2 Leeftijd van de onkerkelijke groep respondenten

>50 jaar 35-40 jaar 30-35 jaar 25-30 jaar 20-25 jaar
50% 50%

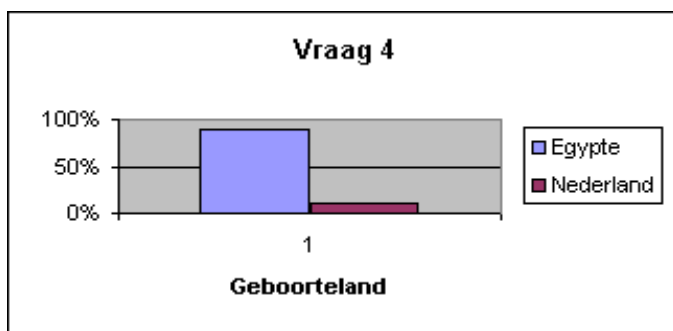
8.1.3 Burgerlijke staat van de onkerkelijke groep respondenten

Gehuwd ongehuwd
90% 10%

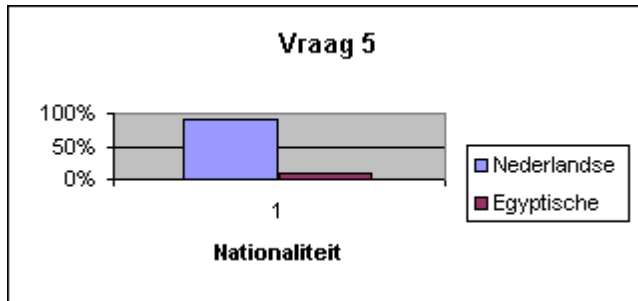
8.1.4 Het geboorteland van de onkerkelijke groep respondenten

Egypte Nederland
90% 10%

8.1.5 De nationaliteit van de onkerkelijke groep respondenten

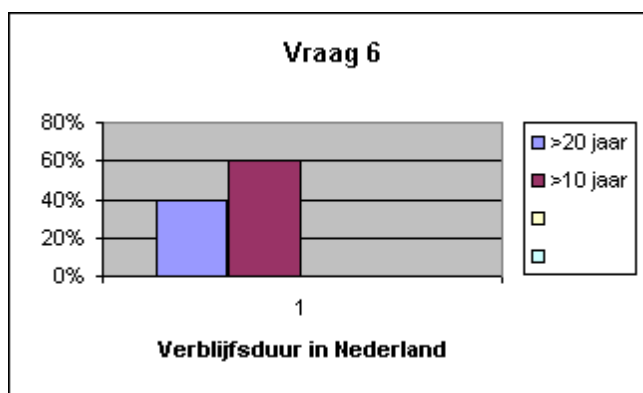
Nederlandse 90%
Egyptische 10%

8.1.6 Duur van het verblijf van de onkerkelijke groep respondenten in Nederland

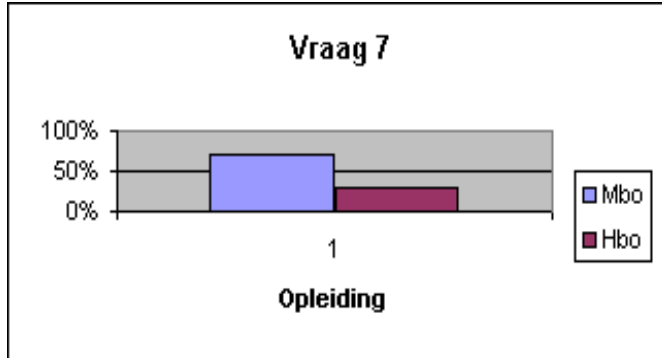
Verblijfsduur in Nederland

>20 jaar 40%
>10 jaar 60%

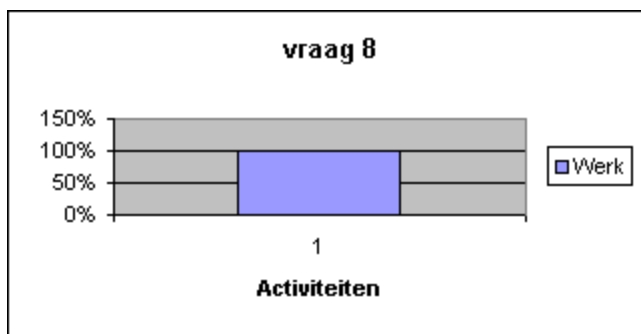
8.1.7 Opleidingsniveau van de onkerkelijke groep respondenten

Mbo Hbo
70% 30%

8.1.8 Activiteiten van de onkerkelijke groep respondenten.

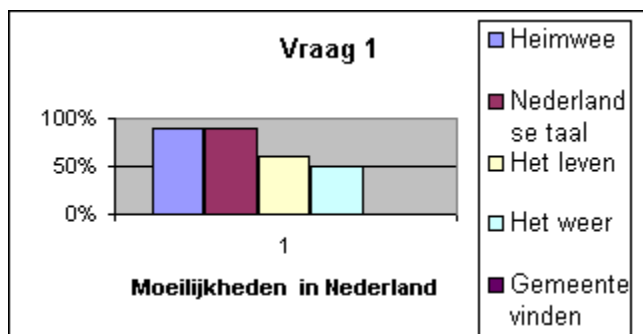
Werk
100%

Vraag 8.2: Moeilijkheden die men bij het leven in Nederland ervaart

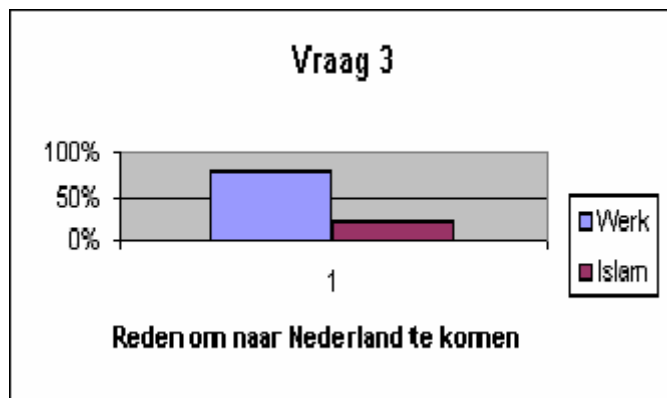
8.2.1 Moeilijkheden die de onkerkelijke groep respondenten in Nederland ervaren.

Heimwee 90%
Nederlandse taal 90%
Het leven 60%
Het weer 50%
Gemeente vinden 0%

8.2.2 Reden waarom de onkerkelijke groep respondenten naar Nederland zijn gekomen.

Werk 80%
Islam 20%

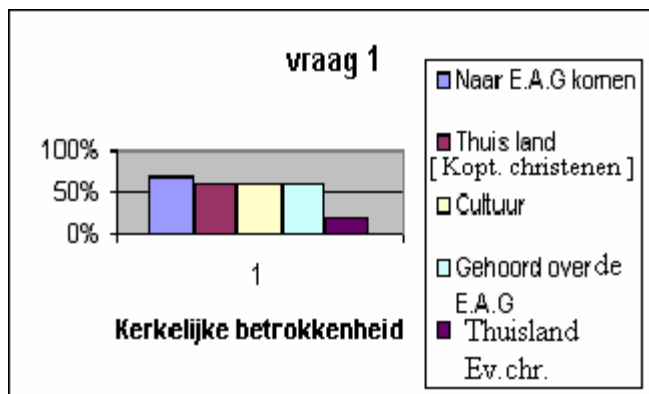

Vraag 8.3: Kerkelijke betrokkenheid

8.3.1 Kerkelijke betrokkenheid van de onkerkelijke groep respondenten

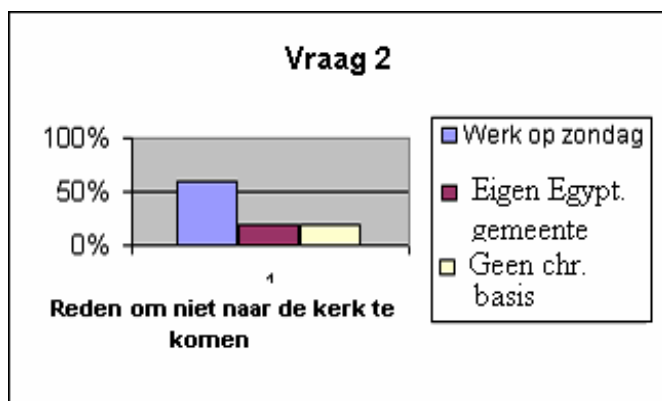
(E.A.G, thuisland, Evangelische en koptisch kerken in Nederland).

Naar de E.A.G komen	Thuisland (koptische christenen)	Cultuur	Gehoord over de E.A.G.	Thuisland Evangelische christenen
70%	60%	60%	60%	20%

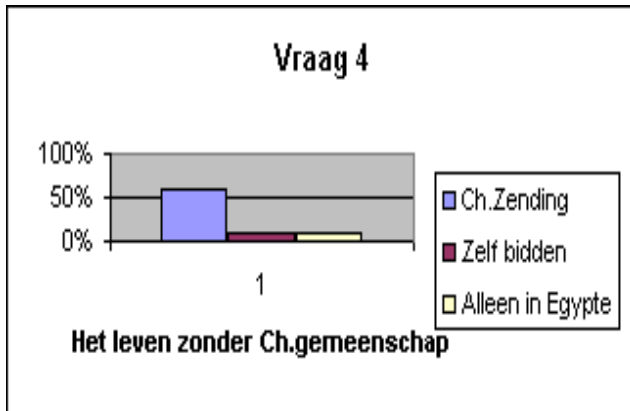
8.3.2 Reden van de onkerkelijke groep respondenten om niet naar een kerk te gaan

Werk op zondag	Eigen Egyptische gemeente.	Geen christelijke basis
60%	20%	20%

8.3.3 Het leven zonder de gemeenschap van een kerk van de onkerkelijke groep respondenten

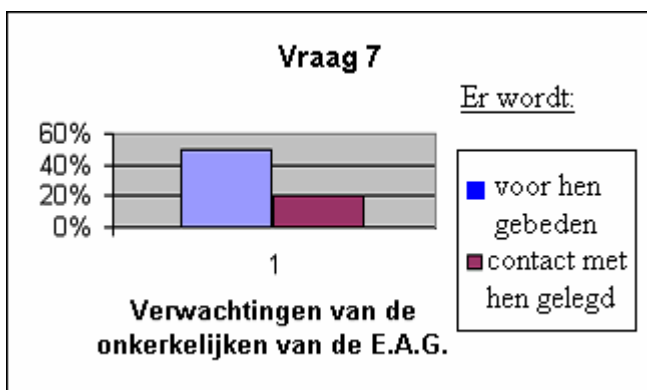
Ch. Zending	Zelf bidden	Alleen in Egypte
60%	10%	10%

Christelijke uitzendingen worden verzorgd door de christelijke Egyptische oproep via een schotelverbinding. Alleen in Egypte is bekend dat, wanneer ze naar Egypte gaan, ze naar de kerk gaan.

8.3.4 Wat verwacht de onkerkelijke groep respondenten van de E.A.G.?

Er wordt voor hen gbeden	Er wordt contact met hen gelegd
50%	20%

Bijlage 9: Het berekenen van de steekproefgrootte

9.1 De leden van E.A.G

9.2 De voormalige leden van E.A.G

9.3 De onkerkelijke groep

Bijlage 10: Lijst van afkortingen

Ch. = Christelijk

Kop. = Koptisch

E.A.G.=Evangelische Arabische Gemeente

Evn. = Evangelisch

Arab. = Arabische

Gem. = Gemeente

ST. = Studie

We. = Werk

NL. = Nederland

Bibliografie

Nederlandstalige literatuur

A.W. Zwiép, handleiding voor het schrijven van de eindschriftie (Ede, januari 2005).

Steehouder. M e.a., Leren communiceren. Handboek voor mondeling en schriftelijke communicatie (Wolters- Noordhoff: Groningen1984,1999).

Harm Botjje Egypte, Koninklijk Instituut voor de Tropen- (Amsterdam/Novib-S-gravenhage 1999)

Stefan Paas, Jezus als Heer in een plat land (Uitgeverij boekencentrum, Zoetermeer 2002).

Campen. M. Van Gemeenteopbouw rondom het Woord, (Uitgeverij boekencentrum, Zoetermeer: 2000).

Pals, A., Gemeente opbouw groepsgewijs, (Uitgeverij boekencentrum, Zoetermeer:2001).

Internet:

Moustafa Gadalla.(1999), De christelijke kopten uit Egypte, <http://www.egypt-tehuti.org/dutch/Godsbeeld>

Buitenlandse zaken. (2000), Egypte – christenen, http://www.minbuza.nl/nl/actueel/ambtsberichten.2003/05/egypte_christenen_x_31_07_01.

Wikipedia. Koptisch - orthodoxe kerk, http://nl.wikipedia.org/wiki/Koptisch_christendom
<http://www.opendoors.nl/htm/nieuws.php?idelement=5359>

Hoogendijk, F.A.J (2007), De eerste christenen in Egypte, www.papyrologie.leidenuniv.nl/index.php3?c=7

Geschiedenis van Koptisch kerk in Nederland (2002), <http://www.koptischekerk.nl/arabic/koptischeinNed.htm>

Ahemd Egyptian (2001) Egypt <http://www.zending.org/Landen/egypte/egypte.htm>

www.journalinks.be/steekproef

Skin jubileum (1997) Vereniging van migrantenkerken www.Skinkerken.nl

Migranten in Mokum (2000) religie en cultuur

<http://www.integratie.net/kiem/dossiers/Integratie/Religieencultuur/Religieenculturaalgemeen/index.html>